

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren. N:o 4.

Lördagen den 4 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Herr statsrådet friherre *Tamm* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o om förändrad lydelse af punkt 2 mom. b i grunderna för armébefällets pensionering;

2:o angående statsbidrag till betäckande af kostnaderna för omläggningar å allmänna landsvägen mellan Norrköping och Söderköping;

3:o angående anvisande af medel till odlingslånefonden m. m.;

4:o angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar;

5:o angående veterinärrättningen i Skara;

6:o angående aflöningsstat för tjenstepersonalen vid folkskolelärnarnes pensionsinrättning m. m.;

7:o angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Basebo n:o 1 i Kalmar län;

8:o angående afsöndring af jord från kronolägenheten Stora Trädgården i Helgona socken af Södermanlands län;

9:o angående afsöndring af jord från kungsgården Noret i Kopparbergs län; samt

10:o angående förändring till bestämda belopp af vissa ersättningar för indragna tiondeanslag m. m.

Justerades protokollen för den 24, 26, 27 och 28 sistlidne januari.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att rektor *F. W. Dahl*, som lider af Icterus catarrhalis, f. n. är i behof utaf en veckas ledighet från riksdagsgöromålen intygar
Stockholm den 4 februari 1888.

Carl Borg,
med. doktor.

Anmälades och bordlades:

bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen; samt

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 1, i anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr O. W. Redelius väckt motion;

n:o 2, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens justitieombudsmans embetsförvaltning;

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förändrad lydelse af 34 och 144 §§ konkurslagen den 18 september 1862; och

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 30 i lagen angående tillsättning af presterliga tjenster den 26 oktober 1883.

Företogs val af fem ledamöter i kammarens tillfälliga utskott n:o 1, till hvars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna n:is 18, 36 och 45; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Björnstjerna med	70 röster,
» Gahn	»	70 »
» Kockum	»	70 »
» Nyström	»	70 »
» Ölander	»	70 »

Företogs val af fem ledamöter i kammarens tillfälliga utskott n:o 2, till hvars handläggning hänvisats de inom kammaren afgifna motionerna n:is 26 och 48; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Carlborg	med	60 röster,
grefve De la Gardie	»	60 »
herr De Maré	»	60 »
» Ros, Axel	»	60 »
» Claëson	»	59 »

Företogs val af fem ledamöter i kammarens tillfälliga utskott n:o 3, till hvars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna n:is 37, 64 och 67; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Adelsköld	med	60 röster,
» Anderson, F. A.	»	60 »
» Cederberg	»	60 »
» Widmark, H. A.	»	60 »
» Bexell	»	59 »

Företogs val af två suppleanter i kammarens tillfälliga utskott n:o 1; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Andersson, P. J. med	40 röster,
» Engström »	40 » ,

sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af två suppleanter i kammarens tillfälliga utskott n:o 2; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Sanne med	36 röster,
» Leffler »	35 »

Företogs val af två suppleanter i kammarens tillfälliga utskott n:o 3; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Näsström med	35 röster,
» Holm »	34 »

Föredrogos och bordlades de vid detta sammanträdes början aflemnade kongl. propositionerna.

Herr Wennerberg, som nu på begäran erhöi ordet, yttrade: Herr greve och talman! Mine herrar! Så väl min ålder som ock antalet af de riksdagar jag bevistat gifva mig full rätt att, när jag vill, afsäga mig riksdagsmannakallet. Detta vill jag dock icke på grund af det förtroende, som Kronobergs läns landsting nu tvenne gånger skänkt mig, och emedan jag vet, att detta samma landsting önskar mig kvarvarande såsom riksdagsman. Deremot eger jag icke samma frihet i afseende på det uppdrag, som kammaren gifvit mig såsom riksdagsman, i det jag nemligen icke godtyckligt kan afsäga mig plats i utskott, när kammarens förtroende kallat mig att dit ingå.

Jag var icke här närvarande, då konstitutionsutskottet tillsattes, men jag fick likväl tillfälle att förut skriftligen säga min mening i denna sak, sedan jag fått höra, att en ganska stor del af kammarens ledamöter var betänkt på att insätta mig i nämnda utskott. Jag undanbad mig genast detta förtroende, och vid en förnyad korrespondens förklarade jag på det allvarligaste, att ett sådant steg icke vore tillrådligt.

Jag blef likväl vald af kammaren, och jag begagnar detta tillfälle att aflägga min djupa tacksamhet till de herrar, som velat gifva mig ett sådant exceptionelt förtroende. Men *min* mening kan jag icke frångå: att den praxis, som hittills fått gälla, nemligen att i konstitutionsutskottet icke insätta afsättlige förtroendemän, bör respekteras; och det är på grund deraf jag, visserligen utan stor förhoppning om

framgång, dock vördsamt anhåller, att herr grefven och talmannen ville hos kammaren framställa min önskan att slippa från ledamotskapet i konstitutionsutskottet.

Herr Reuterswärd: Herr grefve och talman! De skäl, som herr Wennerberg här anført såsom bevis för olämpligheten af att insätta honom i konstitutionsutskottet, hafva icke varit obeaktade af den majoritet, som satt honom dit. Jag erkänner villigt, att det i regeln icke är fullt lämpligt att i konstitutionsutskottet insätta förtroendeembetsmän, som der hafva att granska regeringens åtgöranden, men omständigheterna kunna vara sådana, att de snart sagdt göra det till en nödvändighet, och den majoritet, som valt herr Wennerberg, ansåg att vid denna riksdag sådana omständigheter förelågo. Utan att närmare inlåta mig på, hvori dessa skäl bestå, och då emellertid det val, som skett, icke strider mot svenska grundlagen, anhåller jag hos herr grefven och talmannen om proposition på att den afsägelse, herr Wennerberg här gjort, icke måtte af kammaren bifallas.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att herr *Wennerberg* under densamma anhållit om befrielse från det honom af kammaren lemnade uppdraget att vara ledamot af konstitutionsutskottet, äfvensom att herr *Reuterswärd* yrkat, att denna anhållan måtte af kammaren afslås.

Sedermåra gjordes propositioner, först på bifall till herr Wennerbergs berörda anhållan och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,05 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 6 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollen för den 29 och 30 i denna månad.

Anmäldes och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om upphäfvande af förordningen angående plikt och straff för dem, som försumma bevistande af katekesförhör, den 4 december 1765;

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphörande af klockares breffbäringsskyldighet; samt

n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring af gällande stadganden till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Vesterbottens och Norrbottens län.

Föredrogos å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 4 i denna månad bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o om förändrad lydelse af punkt 2 mom. b i grunderna för armébefällets pensionering;

2:o angående statsbidrag till betäckande af kostnaderna för omläggningar å allmänna landsvägen mellan Norrköping och Söderköping;

3:o angående anvisande af medel till odlingslånefonden m. m.;

4:o angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar;

5:o angående veterinärrättningen i Skara;

6:o angående aflöningsstat för tjänstepersonalen vid folkskolelärares pensionsinrättning m. m.;

7:o angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Basebo n:o 1 i Kalmar län;

8:o angående afsöndring af jord från kronolägenheten Stora Trädgården i Helgona socken af Södermanlands län;

9:o angående afsöndring af jord från kungsgården Noret i Kopparbergs län; samt

10:o angående förändring till bestämda belopp af vissa ersättningar för indragna tiondeanslag m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, bevillningsutskottets den 4 i denna månad bordlagda betänkande n:o 1, äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda memorial n:o 1.

Föredrogos å nyo och godkändes lagutskottets den 4 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens justitieombudsmans embetsförvaltning.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, lagutskottets den 4 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 3 och 4.

Herr grefven och talmannen yttrade att han, efter öfverenskomelse, träffad vid talmanskonferens, finge föreslå, att nedannämnda val måtte anställas å följande dagar:

onsdagen den 15 innevarande februari val af föreskrifna revisorer och revisorssuppleanter för granskning af dels statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ock riksbankens afdelningskontors räkenskaper och förvaltning;

lördagen den 18 i samma månad val af

1:o ledamöter och suppleanter i den nämnd, som eger att döma, huruvida högsta domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjenta att i deras viktiga kall bibehållas; samt

2:o valmän och suppleanter för utseende af komiterade för tryckfrihetens vård; äfvensom

onsdagen den 22 innevarande februari, under förutsättning att frågan om granskningen af justitieombudsmansembetets förvaltning

blifvit jemväl af Andra Kammaren dessförinnan slutbehandlad, val af elektorer jemte suppleanter för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare.

Detta förslag antogs.

På framställning af herr grefven och talmanen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 8 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr *Biesert* tillkännagaf, att han inställt sig vid riksdagen.

Upplästes ett inlemnadt sjukbetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare brukspatron *R. Montgomery-Cederhielm* af sjukdom (angina pectoris) är förhindrad inställa sig i Riksdagens sammanträden, intygas härmed af Stockholm den 7 februari 1888.

O. Medin,
Med. d:r, professor.

Herr *Hallenborg* yttrade: Herr *Gahn* har anmodat mig att för kammaren tillkännagifva att han, på grund af ett plötsligt sjukdomsfall inom sin familj, blifvit tvungen att lemna hufvudstaden och således är förhindrad att bevista dagens sammanträde. Han har ock anhållit, att jag ville för honom begära fjorton dagars ledighet från riksdagsgöromålen, räknadt från morgondagen.

På gjord proposition beviljade kammaren Herr *Gahn* den sålunda begärda ledigheten.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk;

n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en Kongl. Maj:t och kronan såsom danaarf tillfallen andel af tomten n:o 4 i kvarteret Plantan i Upsala stad; samt

n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af ett postmästaren A. Torbiörnssons sterbhus till betalning ådömdt belopp; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ny kyrkolag; och

n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändrad lagstiftning i fråga om borgen.

Hans excellens herr statsministern, friherre Bildt, som på begäran erhöll ordet, uppläste ett skriftligt anförande af följande lydelse:

Till följd af den betydelse som tullfrågan i vårt land erhållit och då Konungen i dessa dagar vidtagit en förändring uti Sin regerings personal, är det en pligt för den nya regeringen att inför Riksdagen och landet angifva sin ställning i denna fråga.

Med anledning häraf, mine herrar, beder jag att, nu före frågans behandling i kammaren — en behandling, i hvilken jag ej kommer att deltaga — i största korthet, och helt enkelt få äran meddela:

att regeringen ej vill på något sätt söka inverka på Riksdagens beslut i tullfrågan; samt

att regeringen är ledd af önskan att under förevarande förhållanden kunna bringa Riksdagens beslut till verkställighet.

Regeringen hoppas och tror nemligen att den upplysta allmänna meningen i landet vare sig hos frihandels- eller tullskyddsvänner skall framför en förnyad upplösning af Riksdagen vida föredraga den afveckling af den spända politiska situationen, som regeringen åsyftar.

Regeringens främsta och viktigaste uppgift nu är att verka för samhällsfridens upprätthållande. Dess lösen är försönlighet — och

Den räknar på stöd hos alla fosterlandsvänner!

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, lagutskottets den 6 innevarande februari bordlagda utlåtanden n:is 5—7.

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 4 och 6 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

1 punkten:

Tull på omalen
spannmål.

Herr Adelsköld: Ut i sitt intressanta betänkande uttalar sig bevillningsutskottet, på grund af »tullskyddspartiets kända öfvervigt inom riksdagen», mot allt dröjsmål med påläggandet af spannmålstullar.

Lösen är således: »votera men inte resonnera». Jag får derfor hos »den kända» kammarmajoriteten anhålla om benäget öfverseende, att jag några ögonblick fördröjer segerns efterlängtade stund och påläggandet af tunga skatter på de oundgängligaste lifsförnödenheter, och dermed införandet af »det nya system», som skall blifva »morgonrod-

Tull på omatensspanmål.
(Forts.)

naden för en lyckligare tid i gamla Sverige». Jag är icke någon passionerad vän af vår nuvarande nådiga tulltaxa, hvilken jag anser böra kunna med fördel omarbetas i en mera tidsenlig form, och på en billigare och rättvisare grund, så att, liksom i det tyska tullsystemet, varornas värde mera tages såsom mätare för tullbeskattningen än *vigten*, hvilken senare i synnerhet är olämplig, då fråga är om textilvaror, viner o. d. Vidare anser jag för min del, att tullen så vidt som möjligt bör borttagas på alla sådana varor, som blifvit allmänna förnödenhetsartiklar, till exempel lysoljor m. m., men deremot sätts så hög som möjligt på egentliga lyx- och öfverflödsartiklar, i synnerhet sådana njutningsmedel, hvilka äro absolut skadliga, såsom spritvaror, tobak, kaffe och dylikt. På denna grund röstade jag vid 1887 års riksdag för tillsättande af en komité till uppgörande af förslag till ny tulltaxa, i syfte att erhålla en noggrann utredning i det viktiga ämnet, innan Riksdagen kullkastade vår nuvarande ekonomiska lagstiftning. Och nog synes det, mine herrar, hafva haft skäl för sig att, då det gäller en så pass viktig fråga som en omgestaltning af hela vår tullpolitik, hela vårt ekonomiska system, söka utreda frågan mera fullständigt och grundligare, med mera omfattande sakkännedom, mera fördomsfritt och måhända med något mera hänsyn till andras intressen, än som skett af bevillningsutskottet vid 1887 års och innevarande års riksdagar. Med den sammansättning Riksdagen nu erhållit, lider det emellertid intet tvifvel att majoriteten icke gör sin magt gällande; och för min del är jag visst icke så naiv, att jag tror det mitt ord eller någons anförande från det parti, jag anser för en heder att tillhöra, skall hindra våra motståndare att ålägga spanmåls- och lifsmedelstullar i långa banor. Men då det är möjligt att en eller annan, till följd af inträffade omständigheter, blifvit vacklande i sin tro eller mer eller mindre modifierat sin åsigt i denna fråga, är det, för att icke blifva misstänkt för »oberäknelighet», för hvar och en, som står orubbad i tron om lifsmedelstullars skadlighet, en skyldighet emot landet och sig sjelf att öppet bekänna denna sin tro och protestera mot den *orättvisa*, som vidlåder spanmåls- och lifsmedelstullar i allmänhet och den *skada för landet*, som genom deras påläggande måste uppkomma.

Det är därför jag begärt ordet för att i dagens protokoll få denna min protest införd.

Jag nämnde ordet »*orättvisa*» och är naturligtvis skyldig bevisa detta påstående. Det ärade bevillningsutskottet yttrar på sid. 4 i sitt betänkande: »Mot ett återinförande i vårt land af spanmålstullar framställas emellertid åtskilliga anmärkningar, af hvilka de viktigaste äro, att dylika tullar endast komma ett mindre antal större jordegare till godo, men blifva utan inflytande eller rent af skadliga för jordbrukets idkare i öfrigt, samt att spanmålstullar, liksom lifsmedelstullar i allmänhet, genom fördyrande af lefnadskostnaderna verka hämmande på landets öfriga näringar och särskildt ytterligare försämra arbetsklassens ställning.»

Vidare yttrar utskottet: »Den första af dessa anmärkningar grundar sig uppenbarligen på den föreställningen, att icke ens hälften af landets jordbrukare skulle hafva någon höstsäd att aflåta, sedan det egna behovet deraf blifvit fylt. Denna föreställning är dock icke

rigtig. Af en i bevillningsutskottets till Riksdagen 15 januari—5 mars^{Tull på omlen spanmål.} 1887 afgifna betänkande angående vissa delar af tullbevillningen intagen noggrann uträkning visar det sig, att tvärt om det vida öfvervägande antalet jordbrukare kan antagas hafva höstsäd till afyttring.»

(Forts.)

Det hedervärda utskottet synes sålunda hafva förbisett eller glömt hvad 1887 års bevillningsutskott verkligen yttrat, nemligen att »af landets samtliga jordegare skulle 187,371 producera höstsäd till afsalu». Dessa 187,371 afundvärda rågproducenter, som bevillningsutskottet tagit under sitt synnerliga hägn, utgöra tillsammans 4 (säger fyra) procent af landets befolkning, men hafva nu under endast ett års tid utsvält till »det vida öfvervägande antalet af landets jordbrukare», hvilket onekligen låter mera storartadt och passar bättre i stycke med bevillningsutskottets betänkande i dess helhet.

Det ärade utskottet söker emellertid, i likhet med 1887 års visa, att tull å spanmål icke skulle fördyra varans pris. Med all möjlig respekt för utskottet och allt möjligt förtroende för dess försäkringar, hyser jag dock — det må ursäktas mig — ännu större förtroende till presidenten i Nordamerikas förenta stater, mr Cleveland, hvilken, såsom högste styresmannen i protektionismens förlofvade land, bör känna förhållandena med tullskydd och dess praktiska verkningar. I det »budskap» presidenten Cleveland den 6 sistlidne december afgaf till den 50:de kongressens båda hus heter det bland annat:

»Den första och uppenbara följden af tullar är att de just med tullsatsen för konsumenterna höja priset å alla importerade, tullpliktiga varor. Tullens belopp är således beloppet af den skatt, som köparen af dessa importerade varor måste betala. Men många af dessa varor produceras inom landet. De tullsatser, som vid import äro åsatta dylika varor, kallas »skyddstullar», emedan de göra det möjligt för de inom landet boende producenterna att tillverka dessa artiklar och sälja dem för lika högt pris, som tullen inberäknad betingas af den importerade varan. Följden häraf blir den, att fastän jemförelsevis få medborgare använda de importerade artiklarne, så måste dock millioner, hvilka aldrig begagna, ja icke ens sett de utländska produkterna, betala för motsvarande inhemsk tillverkning lika mycket eller nästan lika mycket, som den utländska varan kostar, sedan dess pris ökats med den erlagda tullens belopp. De som köpa importerad vara betala sin tullskatt direkt till statskassan, men den stora mängden af medborgare, som köper motsvarande artiklar af inhemsk tillverkning, betalar å den inhemska tillverkaren ett belopp, som ungefär motsvarar tullafgiften.»

Detta är satsen så tydliga och klara och så fattliga äfven för ett vanligt förstånd, att man måste förvånas öfver att ett Riksdagens utskott kan förfäktas motsatsen.

Vid 1887 års riksdag uttalade jag samma åsigter som presidenten i fråga om skyddstullar och deras verkningar att höja prisen. Men frågan är så klar, att jag icke känner mig det ringaste högfärdig öfver att först hafva uttalat denna åsigt.

Jemför man presidenten Clevelands yttrande med de officiella noteringarna å London- och Paris- samt Berlin-börserna, så skall man finna, att priset på spanmål noteras å de båda sistnämnda börserna

Tull på omalen ungefär så mycket högre som tullens belopp. Jag tror således fortfarande, att presidenten Cleveland haft bättre reda på saken än kongl. spannmål. svenska bevillningsutskottet, och att spannmålsprisen verkligen stiga med de åsatta tullarnes belopp, och då skulle exempelvis rågpriset, som nu utgör 8 kronor 80 öre per 100 kg., med 2 kronor 50 öre tull stiga till 11 kronor 30 öre eller nära *en tredjedel*, och denna betydliga förhöjning i brödpriset finge de 4,493,000 eller 96 procenten icke till afsalu rågproducerande af Sveriges invånare, till allra största delen bestående af fattiga arbetare i städerna och på landet, betala till de 187,371 eller de fyra procent, som nu äro så lyckliga att producera höstsäd till afsalu. Är detta rätt och billigt, så är det åtminstone med modifikation — — —

Vid 1886 års riksdag beräknades af presidenten Wærn i en reservation mot bevillningsutskottets förslag till lifsmedelstullar, att genom de då ifrågasatta tullsatserna — alla dessa voro lägre än hvad som nu föreslagits — skulle, om de pålades, lefnadskostnaderna höjas med 7 kronor 34 öre pr person, hvilket, då Sveriges befolkning utgör 4,680,000, gifver den lilla nätta summan af öfver 34,000,000 kronor eller mer än hela den nuvarande tullskatten, hvarmed lefnadskostnaden i landet skulle höjas. Kan det bevisas, att landets betryckta tillstånd upphjelpes genom en förhöjning i lefnadskostnaderna för dess invånare, så skall jag genast öfvergå till protektionismen; men tills detta skett, förblifver jag »moderat frihandlare».

Det är, som ofvan nämnts, hufvudsakligen de mindre bemedlade, som komma att drabbas af denna nya och oerhörda skattebörd, ty då skatten utgår lika på mjölpundet till den rike som den fattige, är det naturligen denne sistnämnde, som drabbas *jemförelsevis* hårdast, och hårdare ju mindre tillgången är och ju flera hungriga munnar äro att mätta. Det är därför jag kallat denna beskattning *orättvis* och jag är säker, att hvar och en rättänkande skall instämma med mig häruti. Jag tror, att man bör besinna sig mer än två gånger, innan man gör brödkakan en tredjedel mindre och en tredjedel tunnare för den fattige. Den kan ofta vara tunn nog ändå — — —

Men det är icke nog med detta, ty om det är en orättvisa att åsätta dessa tullar, och det är det, så är det också klart att denna orättvisa skall föda af sig hat och bitterhet hos de mindre bemedlade klasserna gent emot de lyckligare lottade. Socialismen kan aldrig få ett kraftigare handtag än genom lifsmedelstullar. Och i Tyskland har man som bekant, i sanma mån som spannmålstullarne stegrats, måst skrifu lagarne mot socialismen. Nej, mine herrar, det finnes ett annat noblare och värdigare sätt att reda saken. I en afhandling, som landtbruksakademiens mångårige sekreterare, landtbruksveteranen professor Arrhenius nyligen utgifvit, rörande vårt jordbruks framtid, yttrar han: »Om, såsom i det föregående är antydt, jordbruket skötes intensivt, så skola vi erhålla rikare, mera gifvande och billigare skördar. Med en mera utsträckt foderväxtodling skola inkonsterna från ladugårdarne och mejerierna ökas och sädesodlingen betryggas; vi skola efter hand blifva i tillfälle att jemte sädes- och foderväxter äfven odla så kallade fabriksväxter, af hvilka senare sockerbetan redan med god framgång odlas i Skåne och skall, eftersom kunskapen om rotfruktsodlingen blir

i landet allmännare spridd och arbetsskicklighet inöfvad för rotfruk-*Tull på omlaten spanmål.*
ternas skötsel, nog komma att vinna vidare spridning i de södra och mellersta delarne af landet å orter, som för denna växt hafva passande jord. Linet, som nu odlas i allt för inskränkt omfång, och hampan, för hvilken synnerligen lämplig jord finnes å våra kärr- och mossodlingar, lemna tillfällen till nya, hittills ej påräknade inkomster, likaså humlen, en ända upp i nordligaste länen vildt förekommande växt, som odlad och omsorgsfullt skött lemna hos oss skördar, fullt jemförliga med de bästa i utlandet. Med vårt jordbruks vidare fortgående utveckling skall trädgårdsskötseln komma att äfven utgöra en väsentlig del af landtbruket samt skänka sina idkare tillfredsställelse och inkomster. Likaså skall odlingen af foderväxtfrön, hvilken synnerligen väl lämpar sig för de mindre jordbruket, bereda sina idkare tillfälle till bättre och säkrare bergning. Och allt efter som vid jordbruket kommer att bedrivas en vidsträcktare odling af rotfrukter samt af förenämnda och andra handels- och fabriksväxter, öppnas nya tillfällen till arbetsförtjenst, så att sådan ej skall komma att saknas vid jordbruket under de förhållanden, som äro oskiljaktiga från en förbättrad och mera intensivt bedrifven landthushållning. Genom en sådan hushållning skola vi ock af den redan odlade jorden kunna producera dubbla, tredubbla beloppet och ännu mera, mot hvad af vårt jordbruk nu i allmänhet erhålles; och när våra odlingsbara, ännu i ofruktbart skick varande mossar, kärr och myrmarker blifvit genom odling förvandlade till bördiga åkrar och ängar eller till i omvexling säd samt foder- och fabriksväxter bärande fält, då skall produktionen af säd och andra kulturväxter varda mångdubblad. Vårt land skall då väl och rikligen kunna föda en mångdubbelt större och mera välbergad befolkning än den närvarande; och med begagnande af alla de tillgångar landet eger till utkomst och förvärf skall Sverige då icke längre kunna anses för ett fattigt, utan ett rikt land, der tillfälle till utkomst och välmåga icke skall felas någon af dess jordbrukande söner, som vill arbeta samt på ett redbart och fiärdfritt sätt ställa sin hushållning så, att hon icke blott kan benämnas, utan verkligen är rationel, d. v. s. ordnad efter som tillgångarna, tidsomständigheterna och naturförhållandena det bjuda».

Att så sköta sin jord vore den svenska jordegaren värdigare än att votera sig till fattighjelp genom spanmålstullar på de fattiges bekostnad.

Jag yttrade vidare, att det nya system, som i dag kommer att införas, skall blifva *skadligt för landet*, och jag tror att detta skall lätt kunna bevisas.

När en fiende vill underkufva ett land, så är hans första åtgärd att afspärra gränserna och blockera kusterna för att hämma och afstänga tillförseln och derigenom åstadkomma »hunger och dyr tid». Lyckas detta, är motståndet lätt kufvad.

När det icke lyckades Napoleon den förste att betvinga England, uppfann han det s. k. kontinentalsystemet, som vi alla känna till. Idealet för alla våra äkta tullsträfvare är just att påtvinga Sverige ett sådant kontinentalsystem, för att, sedan gränserna blifvit väl afspärrade med en tullkordong, kunna äta upp hvarandra inbördes.

Jordbrukaren förhöjer priset på råg, hvete och fläsk, och industriidkaren och handtverkaren höja priset på sina plogar, trösk- och slätter-

Tull på omalenmaskiner, på spik, på läder i seldon och stöflar, på kläder o. s. v., o. s. v.
spannmål. Alla tåra på hvarandra.

(Forts.)

Så blifva alla hulpna, därför att allt blifvit fördyradt, ej på naturlig väg genom växande efterfrågan, utan på en konstlad, genom en omröstning i Riksdagen!

Blott att kunna tro, att affärslifvet skall röra sig lättare, ju tyngre bördor man lägger på dess rygg, bevisar verkligen en trosstyrka så väldig, att man knappast skulle kunnat tro vårt tvifvelsjuka århundrade om en sådan.

Emellertid får man icke undra på att den stora massan af folket, som icke kan hafva så noga reda på förhållandena på världsmarknaden och de verkliga orsakerna till det allmänt, ej allenast här, utan öfverallt utrikes rådande betrycket i jordbruk och andra näringar, och sålunda icke kunna uppfatta ställningen, lätt låta sig vilseledas af högpatriotiska fraser, löften och förespeglingar.

Ingen af oss s. k. frihandlare har bestridt, att jordbruket för närvarande lider af en ovanligt lång och svår kris, men icke hjälpes det därför genom tullar på spannmål och höjda industritullar, genom hvilka senare jordbrukaren förlorar hvad han kunnat vinna genom de förra. Allting fördyras ju blott härigenom. Men om en människa håller på att drunkna, griper hon efter ett halmstrå, och för landtmannen är detta halmstå — rågtullen.

Det är alldeles detsamma som bringar en hop godt folk, som lider af någon sjukdom, att, i stället för att söka en skicklig läkare, kasta sig i armarne på Boltzius och hans gelikar — — —

Med de åsigt jag haft äran uttala, kommer jag naturligtvis att rösta för afslag på bevillningsutskottets betänkande i sin helhet.

Herr Hedlund: Den föregående talaren antydde, att kammaren icke skulle vara synnerligen benägen att höra mycket vidare talas i tullfrågan, utan att man egentligen ville följa grundsatsen »votera och icke resonnera». Jag måste emellertid för min del tillbakavisa en sådan föreställning om kammarens uppfattning. Jag föreställer mig, att i en sak, så sväfvande som denna, finnas ännu ganska många skäl på ömse sidor att höra och att det också finnes mottagliga öron och sinnen för dessa skäl. Skulle ej detta vara fallet, vore det mycket att beklaga, och kammaren skulle icke uppfylla sitt åliggande. Jag tager mig således friheten att bedja få lemna några ytterligare bidrag till den debatt, som förestår och bör förestå, för så vidt vi frihandelsvänner ej kunna gå in på att denna sak afgöres utan all strid och utan att vi deremot inlägga vår protest. Jag föreställer mig också, att de med mig i denna fråga olika tänkande skulle såsom tillföre handla på samma sätt i likartadt fall, och när de en gång åter komma i minoriteten, vilja de säkerligen ej afstå från att frambringa de skäl de hafva till sitt försvar. Det är ej heller alltid fallet, att det är majoriteten som har rätt i grundsatserna, om den ock får rätt i voteringen.

Jag hade ämnat inskränka mig till att i korthet upppepa de skäl jag anfört vid föregående riksdagar. Jag hade ämnat ytterligare betona, att jag betraktar tullen å spannmål såsom en *skatt*, en skatt liksom andra bevillningar till fyllande af statens behof. Regeringsformen

omtalar också tullen endast såsom sådan och säger, att »sedan stats-Tull på omalen spanmål. (Forts.)
verkets behof blifvit af Riksdagen pröfvade, ankommer det på Riksdagen att en deremot svarande bevilning sig åtaga samt att tillika fastställa, huru särskilda summor deraf skola till särskilda ändamål användas, och dessa summor under bestämda hufvudtitlar uti riksstaten anslå». Man finner, att regeringsformen ej känner till några skatter, lagda på *en* samhällsklass till förmån för en annan, utan är sådant något, som tillkommit senare i vårt statslif på grund af omständigheterna. De privilegierade klasserna hafva framställt anspråk på att ej blott hafva vissa företräden i det sociala lifvet, utan äfven att när de kommit till magten få se sig till godo i materielt afseende. Detta är gången af alla privilegiens historia, och äfven Sveriges historia lemna härpå talrika bevis, bevis på ett förfarande, som väl må kallas hänsynslöst. Jag hade velat upprepa detta och dertill lägga, att vill man åsätta en skatt till statsbehovens fyllande, skall man söka den rättvisaste och bästa skatteform, en sådan som faller på hvar och en i förhållande till hans förmåga att bära den, men att jag anser den form, som skattlägger folkets lifsmedel, vara den orättvisaste af alla. Den går nemligen i den riktningen att pålägga en progressiv skatt, men i progressiv riktning *nedåt*, den hvilat tyngst på dem, som hafva *minsta* förmågan att bära den. Jag har föreställt mig att, om de blott komma till en rätt uppfattning härom, många skola tveka att vara med om ett förslag, som innebär en sådan orättvis skatteform, ty för ingenting är känslan ömtåligare än för orättvisa i beskattningen. Hvari en sådan orättvisa nu skulle bestå, vill jag ej här vidare utveckla. Det är tillräckligt att säga, att i allmänhet taget den indirekta beskattningen är en betänklig sak ur den synpunkten, att den drabbar dem tyngst, som minst kunna bära den. Jag hade vidare ämnat förklara, att jag fortfarande lyser samma mening som förr, att lifsmedeltullar äro för landet *skadliga*.

Vidare hade jag velat upprepa hvad herrarne på andra sidan behaga betrakta såsom flacka frihandelsteorier. Det är för öfrigt märkligt, att anför man siffror för att visa tullarnes obehöflighet och skadlighet, svaras att siffror icke äro tillräcklig giltighet, och anför man allmänna grundsatser, förklaras de vara flacka frihandelsteorier. Jag vill ej vidare betrakta frågan ur skattesynpunkt, men jag vill säga, att med afseende å det svenska landbrukets framtid äro *låga* spanmålpris dess lycka och räddning. Vi hafva drifvit en falsk och farlig kultur genom att lägga för mycket an på kärnsäd, vår- och höstsäd, och försummat att återgifva åt vår moder jorden de näringsmedel hon behöfver för att kunna framalstra sina barns föda. Detta är en gammal klagan. Jag har sedan årtal tillbaka deltagit i striden om hafreexporten. Jag har försvarat denna export och sagt: må jordbrukaren exportera hafre, blott han vid hafreodlingen gifver motsvarande näring, som åt den med höstsäd besädda jorden. Men detta har försummats, och först nu har landtbrukaren mera allmänt börjat gifva sin jord den goda näring hon behöfver. Denna uppfattning må vara riktig eller origtig, den är emellertid min och den är icke gripen ur luften.

Jag hade velat stanna vid detta, ty jag anser det alldeles tillräckligt för hvarje opartiskt dömande för att tillbakavisa denna tull,

Tull på omalen
spannmål.
(Forts.)

hvilken mången i grunden kanske ej är med om, utan endast röstar för såsom en inledning till det »nya systemet», det så kallade *nya* systemet! Men när bevillningsutskottets betänkande föll i min hand, fann jag mig deraf så förvånad — jag borde dock visserligen ej varit det, då jag kände till bevillningsutskottets betänkande från förra årets januaririksdag — jag greps emellertid af sådan förvåning, att jag ansett mig ej kunna lemna detta betänkande utan granskning, och jag skall öfverlemna åt kammaren att bedöma, huru mycket deraf återstår efter den kritik jag går att underkasta detsamma.

Utskottet börjar med en sats, hvarom jag ej vill strida, ehuru jag anser den falsk, nemligen att man bör skynda med denna frågas afgörande, för att icke importen af spannmål skall taga allt för stor utsträckning. Jag har upprepade gånger i bevillningsutskottet förfäktat, att utskottet skall föreslå bevillningar först »sedan statens behof blifvit af Riksdagen pröfvade», och utskottets uppmaning till regeringen att skyndsamt bringa till verkställighet ett blifvande beslut i frågan finner jag alltså ej berättigad. Jag vill emellertid hålla mig till det rent faktiska i betänkandet. Såsom ett hufvudskäl, hvilket utskottet ställt i spetsen för sin bevisning, talar utskottet om att 84 procent af landets befolkning äro bosatta på landsbygden och att jordbruket obestriddligen utgör landets modernäring. Denna sammanställning måste innebära, att man ansett att 84 procent af befolkningen drifva jordbruksnäring. Detta är dock ej förhållandet. Så mycket är sant, att af befolkningen bo 84 procent på landet och 16 procent i städerna. Men till dessa 84 procent måste räknas många köpnän, tjänstemän, bergsbruksidkare, fabrikanter m. fl. på landet bosatte näringsidkare, och om utskottet blott behagat slå upp i »Sveriges officiella statistik för 1887» — en bok som det kunde haft sin nytta för utskottet att studera — så skulle utskottet hafva funnit, att det är endast omkring hälften af Sveriges invånare, som bedrifver jordbruk eller är att räkna till jordbruket och dess binärningar, äfven om man dit lägger »lappar, vallaackare och nattmän». Den sista tillgängliga uppgiften är för år 1880, och då befunnos 2,342,994 personer tillhöra den förstnämnda kategorien och 2,222,666 personer den senare. De äro sålunda i det närmaste lika stora. Jag anser, att utskottet icke haft rätt att för dem, som ej pröfva dess siffror, framkomma med en uppgift i så hög grad vilseledande som denna.

Utskottet upprepar vidare sin gamla sats, att jordbruksnäringen liksom »de flesta öfriga näringar» för närvarande lider under trycket af synnerligen stora ekonomiska svårigheter, och några bevis därför anser sig utskottet icke behöfva anföra. Jag anser dock, att det är just dessa bevis utskottet varit skyldigt att framlägga. Den, som vill en ändring i det bestående, den, som söker botemedel mot ett ondt, åligger väl att bevisa förutsättningen för sitt yrkande. Men jag skall låta detta vara och taga motsatt bevisskyldighet på min del, något som ej blir svårt, om jag går till samma statistiska källa, som nyss nämndes. Jag finner då, att det är ej sant, att »de flesta näringar» befinna sig i synnerligen svårt ekonomiskt betryck. *En* näring gör det, nemligen sjöfarten, då bruttoinseglingen af våra frakter på fyra år nedgått med ungefär 8,000,000 kronor eller från 36,800,000 år 1882

till 28,900,000 år 1885. Detta är en allvarlig nedgång i en näring. Men hvad de öfriga näringarne angår, hafva de, såsom jag nämnde förra året, nästan alla, endast få undantagna, visat ett synnerligen intressant framåtskridande, speciellt en näring, för hvilken det nya systemet skall komma att lägga ökade svårigheter i vägen, jag menar våra mekaniska verkstäder. Som jag förut nämnt, hyser jag synnerlig förkärlek för dessa verkstäder; det är en naturlig svensk näring, en handte.ing, som ökar kraften i folkets muskler och vidgar dess intelligens, men som en lång tid legat tillbaka till följd af ett olyckligt skyddssystem till förmån för andra näringar. Nu har emellertid denna näring, tack vare den tullfrihet, som den till största delen haft under åren 1880—1884, således på fem år, utvecklats sig från ett tillverkningsvärde af nära 21 $\frac{1}{2}$ million kronor till ett värde af nära 31,000,000 kronor. Går jag så igenom förteckningen på landets öfriga näringar, finner jag glädjande framsteg på flere andra håll och stillastående egentligen endast bland de skyddade näringarna.

Ja väl, svarar man, men det bevisar icke något för att en handtering går framåt, att den ökat sina arbetares antal — så hafva fabriksarbetarnes antal ökat från 57,000 år 1880 till 71,000 år 1884 — och att den utvecklats sig till ett högt tillverkningsvärde, det blir ändå ingen behållning. Jag frågar: hur vet han det? Jag företedde förra gången ett utdrag af taxeringsnämndens lista från Stockholm och visade att en mängd fabrikanter voro taxerade till högst betydliga inkomster. »Bevisar ej heller någonting», svarar man, »ty det kan vara stora aktiekapital nedlagda i företaget och de gifva ingen ränta.» Hur vet man det? Skall man gå och göra undersökningar i affärsmännens böcker för att få konstateradt ett faktum, som man har rättighet att konstatera hos taxeringsnämnden; eller om det betvivlas, hvar ligger beviskyldigheten? Om t. ex. aktiebolaget »Separator» uppskattas till 100,000 kronors inkomst, men aktiekapitalet säges icke gifva någon utdelning, var då så god och visa det.

Så komma ytterligare några siffror från utskottets sida, som äro högst förvillande och hvilka jag ej kan annat än högeligen ogilla, då nemligen utskottet talar om, att den in-tecknade gälden, hvilken år 1876 utgjorde i rundt tal 864,000,000 kronor, motsvarande så och så många procent af det fast egendom samtidigt åsatta taxeringsvärde, utgjorde år 1886 likaledes i rundt tal 1,450,000,000 kronor. Här har utskottet blott talat om in-teckningar i fastighet i allmänhet, men utskottet hade väl haft skyldighet att skilja mellan in-teckningar i lands- och stadsfastighet. Och här kan väl endast vara fråga om den förra. Om man nu slår upp i den förut anförda boken, finner man ej någon siffra angifven längre än till år 1885; hvar utskottet fått sin uppgift för år 1886 ifrån, känner jag ej. (Friherre Klinckowström: »Från de dagliga tidningarna».) Då borde också utskottet hafva citerat källan, så att man kunnat bedöma uppgiftens värde. Det visar sig emellertid, att af de 864,000,000 in-tecknad gäld 1876 belöpte sig 242,000,000 på stadsfastighet och att denna till år 1885 vuxit till 507,000,000 kronor, således mer än fördubblats, under det den sam-tidiga ökningen i fråga om landsfastighet endast skett med mindre än 50 procent, eller från 622,000,000 kronor till 898,000,000. In-teck-

Tull på omalen
spanmål.
(Forts.)

ningarnas tillväxt i städerna har således varit dubbelt så stor som den på landsbygden. Jag föreställer mig, att ett sådant sakförhållande inneburit skyldighet för utskottet att skilja mellan dessa båda och att deraf följer en annan slutsats än utskottets eller den, att det ruinerade tillstånd, som skulle vara uttryckt i inteckningarnas ökning, drabbar städerna i långt högre mån än landsbygden. Skulle det då ej möjligen vara städernas invånare, som först och främst borde tagas i utskottets nådiga hägn och räddas från förderfvet genom statsmagternas mellankomst? Konklusionen af utskottets origtiga och vilseledande uppgift blir, att städerna måste söka räddning undan en med undergång hotande ställning, att det fattiga Göteborg och det fattiga Stockholm med sina palats få bedja om hjälp i nöden.

Vidare förekommer ett påstående, hvilket liksom så mycket annat, som lägges i vår mun, är utan all giltighet, nemligen att man på vår sida skulle uppmanat jordbrukarne att afstå från odlandet af höstsäd. Det skulle intressera mig att veta, hvarest på något som helst vederhäftigt håll ett sådant råd gifvits. Man har sagt, att om höstsäden ej bär sig, bör jordbrukaren skaffa sig äfven andra vägar till sin utkomst, men man har icke, mig veterligen, sagt, att han bör alldeles upphöra med odlandet af höstsäd, ett säde, som på vissa orter, när landtbrukaren rätt förstår att sköta sin jord, vil bär sig.

Så möter man å nyo en ganska besynnerlig uppgift, nemligen i fråga om medelpriset för hafre, sammanbundet med den franska tullen på detta sädesslag, ett åskådningssätt, som kommer tillbaka i fråga om den tyska rågtullen. Jag har af en man, vid hvars omdöme jag fäster det största afseende, hört yttras, att det vore ett besynnerligt sammanträffande, att hafren föll i Sverige samtidigt och i sammanhang med franska tullen. Här synes ett »post» vara lika med ett »propter». Men innan man drager en sådan slutsats, är man skyldig skaffa sig underrättelser från sakkunnigt håll. Hade utskottet det gjort, skulle det fått veta, att den svenska hafren redan vid tiden före den franska tullens införande börjat falla i misskredit, till följd af vårdslös behandling i afseende å rengöring m. m., hvaremot den ryska hafren icke varit utsatt för en sådan vexling. Vi hafva i ej ringa grad vanvårdat den spanmål, som vi exportera, och flere exportörer hafva på dess export förlorat stora summor. De närmare omständigheterna i förevarande fall känner jag icke, men jag kan icke utan närmare undersökning taga en slutsats från ett sådant enstaka fall för god, allra minst på en så svag auktoritet som bevillningsutskottets betänkande.

Den är emellertid mycket egendomlig och naiv den konklusion, som bevillningsutskottet drager af detta enstaka fall, nemligen att förhållandet mellan priset å hafre här i landet och tullförhöjningen i Frankrike »tydligt vittnar derom, att det i de flesta fall är producenten och icke konsumenten som drabbas af tullen». Ett *enstaka* fall skulle således »vittna tydligt» om förhållandet i de *flesta* fall! Det är en logik, som må stå för utskottets räkning.

Ja, säger utskottet vidare, det kunde nog gå an att använda nya produktions sätt, om det blott funnes nödigt kapital, men »nyss anförda siffror om storleken af den intecknade gälden i Sverige visa nogsam att kapital saknas». Jag hade dock aldrig föreställt mig, att en ökning

af den intecknade gälden någonsin skulle kunna visa att kapital saknas; jag trodde tvärt om, att sådant förhållande skulle visa, att det finnes kapital. Ty om fastighetsegarne kunnat få låna flere hundra millioner, så visar väl detta, att det här varit tillgång på kapital, men icke motsatsen. Det skulle emellertid, enligt utskottets betraktelsesätt, bevisa brist på kapital och icke tvärt om, då man här i tidningarna ofta läser annonser, hvori inteckningar sökas, och då penningar utbjudas mot god säkerhet. Inom den tid, som jag minnes, hafva vi icke haft någon period, då det varit så lätt att få penningar mot nödig säkerhet som på sista tiden. Om någon för blott tjugu år sedan föreställt sig, att vid denna tidpunkt skulle i våra sparbanker vara deponerade öfver 200,000,000 kronor, hade han nog blifvit utskrattad såsom ohjelpig optimist, och likaså den, som trott att vi i detta nu skulle i våra öfriga banker hafva depositioner på mer än 300,000,000 kronor. Jag kan sjelf anföra ett drag härpå. Då A. O. Wallenberg införde depositionsräkning i Stockholms enskilda bank, väcktes förslag att man äfven i Göteborg borde införa samma anordning, men då svarade en bankdirektör, att det ej lönade mödan, ty der funnos inga, som hade några penningar att deponera; alla vilja blott låna, det visste han. Detta var år 1864 eller 1865, således för icke längre sedan än omkring tjugu år. Här ligger nu, som sagdt, inne på deposition i våra banker 300,000,000 kronor, sparbankernas insättningar oräknade; beräknar man dessutom de insatta medlen i ränteförsäkrings-, lifränte- och lifförsäkringsanstalter till blott hälften af besparingarna i sparbankerna, hvilket man väl torde kunna göra, får man summan af vårt folks besparingar till törhända mer än 600,000,000 kronor. Alla dessa penninginrättningar behöfva ju utlåna sina penningar mot säkerhet, och såsom sådan gälla goda inteckningar. Deri ligger förklaringen på den ökade intecknade skulden. Hade vi ej haft kapital, nog hade vi kunnat inteckna våra egendomar, men vi hade ej fått inteckningarna belånade.

Vidare säger utskottet: »en ytterligare skuldsättning utan bestämd utsigt till framgång lärer ingen vilja förorda». Ja, ingen lärer väl förorda en skuldsättning utan utsigt till framgång. Det är väl endast med sådan utsigt för ögat man lånar, nemligen för att vinna kraft till ökad produktion och ökad inkomst. Det finnes visserligen slösare och lättsinniga människor, som ej göra det, men om sådana är det väl icke utskottet nu talar. Här kan väl endast vara tal om förståndigt folk och förutsättningen för dess handlingsätt.

Så kommer då utskottet ändtligen till sin klimax: att jordbrukarne skola, »lemnad åt sig sjelfva», komma att gå under. Desse idkare af Sveriges modernäring, de skulle gå ett sådant öde till möte, om icke staten kommer emellan. En näring, som lemnad åt sig sjelf skulle gå under, den har väl ändock icke rättighet att kallas för landets modernäring. I denna tankegång ligger för öfrigt något annat, som har en stark bismak af en sak, som vi i vårt land eljest varit förskonade från och som kallas anarkism och nihilism. Läs deras skrifter, och ni skall finna, huru de ropa på att allt ondt ligger hos samhället — hos den enskilde sjelf ligger det icke — och allt detta onda skall botas af samhället; min egen onda naturs förbättring, mitt eget initiativ skall man icke begära. Vilja verkligen herrar protektionister ställa

*Tull på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Tull på omalensspannål. sig på samma basis med dessa samhällsupplösande lærors förkunnare? För min del bekänner jag mig till den gamla åsigten, att en bra karl bör hjälpa sig sjelf; stackaren må ropa på hjälp, men den som idkar Sveriges modernäring bör vara en bra karl och kunna hjälpa sig sjelf; är han det icke, så må han gå under.

Jag skall icke gå in på resonnementen om rubelkursen och det ostindiska silfret; det rör mig icke alls, ty jag betraktar icke de låga spanmålsprisen såsom någon olycka, utan tvärt om. Men jag har i ett annat afseende något otaladt med utskottet, nemligen beträffande ett par andra af dess faktiska uppgifter. Utskottet säger: »nedsatta pris å höstsäd medföra nemligen alltid nedgång i pris, ej blott å andra arter af säd utan äfven å öfriga landtbruksalster samt kreatur». Denna sats är origtig. Men det skulle jag föga fästa mig vid, derest icke det vore just vid den, som den enfaldige bonden, hvilken endast har hafre att sälja, i synnerhet fäster sig. Det är denna sats till de enfaldigas förvillande, som utskottet upptagit i sitt betänkande. För att ådagalägga, att den icke är sann, har jag gjort mig besväret att för en längre period sätta upp i kolumner bredvid hvarandra råg-, hafre- och kornprisen. Jag har icke kunnat utföra jemförelsen till öfriga landtbruksalster och kreaturen, men jag tror, att de exempel, jag skall anföra, äro tillräckliga. Jag skall härur meddela endast några få siffror, så att det skall blifva lätt att följa med, och börjar då med åren 1867 och 1868. År 1867 var rågpriset 3,56 och 1868 3,26. Det förra året var hafrepriset 1,41 och det senare 1,60 och kornpriset var respektive 2,61 och 2,82. Hafre- och kornprisen stego således, under det rågpriset föll. Detsamma inträffar 1873 och 1874, då rågprisen voro 2,92 och 2,90, hafreprisen 1,47 och 1,68 samt kornprisen 2,52 och 2,69. Från närmast förflutna tiden kan jag anföra åren 1883 och 1884, då rågpriset föll, men hafrepriset steg. Huru kan man då komma och säga såsom en absolut giltig sats, att nedsatta pris å höstsäd medföra »alltid» nedgång i pris å andra arter af säd?

Jag kommer nu till en mycket omtvistad sak, nemligen påståendet, att det är producenterna som betala tullen, hvarpå utskottet, med anförande af den tyska rågen, lemnat ett nytt bevis till det förut anförda med den franska hafren. Det var ett märkvärdigt förhållande, säger utskottet, att när den tyska rågtullen ökades med 20 riksmark, så var prisskilnaden för 1000 kilogram råg föregående och efterföljande dag icke mer än 1,50 riksmark. Deraf måste väl följa, att tullen betalades af ryssarne! Då går jag till de ryska kontokuranterna och ser, att priset i Libau samma dagar var i det närmaste oförändradt. Det borde ju dock hafva varit 18,5 mark lägre den senare dagen, derest ryssarne fått betala tullen, men detta var icke fallet. Jag kan icke neka mig nöjet att rörande denna sats citera en rätt anmärkningsvärd skrift, som min granne här till höger säkerligen skall beakta, eftersom den är skriven af en tysk konservativ riksdagsman, nemligen Reichen-sperger. Han kallar detta tal om att producenterna skulle betala tullen för rent af oförnuftigt. Så oartig är icke jag. Han säger, att det icke är någon förnuftig mening deri, och visar, huru efter den nya tulltaxans antagande i Tyskland saken gestaltat sig. Deraf framgår, att det är en fullkomligt ohållbar sats. Och han visar vidare, att icke

blott spanmålsprisen utan äfven brödspriset ökats med tullen, och så

Tull på omalen spanmål.

(Forts.)

»Hur vågar man väl under sådana förhållanden beteckna såsom folkuppvigling, att man framhåller faran af brödets fördyrande genom spanmålstullen? Man kan icke förbise, att den fattiga befolkningen använder 60—80 % af sin förtjenst till nödvändiga lifsmedel, och att genom brödets fortsatta fördyrande den måste afstå från all köttföda till skada äfven för jordbrukarne, för att slutligen kanske öfvergå till enbart potatisföda. Det vore ju tillika motsatsen till all sund finanspolitik denna omvändt progressiva beskattning, då en förbruknings-skatt lägges på de nödvändigaste lefnadsbehofven, hvilken träffar både absolut och relativt den lilla inkomsten, nemligen arbetslönen, tyngre än den stora.»

Sedan påminner han om, huru till Fredrik den stores statskonst hörde att söka åstadkomma billigt bröd åt folket, och talar om, huru en beskattning som den ifrågavarande endast skulle komma en ringare del af landtbrukarne till godo, och slutligen omtalar han, att en i Tyskland verkställd enquête har visat, att det är 15 hektar som är minimum för en gård, som säljer råg.

Jag vill, icke för att rida på ord, utan för att verkligen betona en sak, som visar, huru tankegången kan vara förvirrad, när man kommer in på dessa stigar, anför utskottets slutord. Utskottet säger först: »Hvarje vara, som säljes, utgör ju produkten af ett på densamma nedlagdt arbete. Det pris, som för en sådan vara betingas, måste alltid till någon del tillfalla den eller dem, som presterat arbetet», och deraf drager utskottet den slutsatsen, att arbetarne skulle få väl betaldt, om det blefve höga tullar, och att allt då skulle blifva bra. »*Till någon del*», ja, tillfaller priset för varan arbetaren. Det är socialisternas sats, just detta, att den, som arbetar, han skall hafva arbetets värde, ty det är han, som har verkställt arbetet. Men då detta väl icke kan tillfredsställa våra mäktiga jordegare, som äro vana vid ett helt annat lefnadssätt än det, som skulle blifva följden af tillämpningen utaf denna sats, så skulle derigenom uppstå svårigheter, som icke blefve minskade på den här föreslagna vägen. Men så kommer en ytterligare konklusion af utskottet. »Kan man således genom lagstiftningen i ett land åstadkomma, att så mycket som möjligt af inhemska produkter säljes, så synes det ovedersägligt, att den inhemske kroppsarbetaren deraf skall hafva en bestämd fördel.» Ja, men hur går det, om man åstadkommer just motsatsen, så att denna försäljning *minskas*? Det lär väl icke vara tillverkningen för inlandet, som alena sysselsätter och uppehåller arbetarne i ett land, hvilket har så stor tillverkning för utlandet som vårt. Det viktiga är således, att arbetarne hafva sysselsättning, vare sig tillverkningen sker för in- eller utlandet. Men om man för att upprätthålla de inhemska näringarna på konstlad väg tränger undan de näringar, som gifva den bästa sysselsättningen åt arbetarne, har man väl då befrämjat arbetarnes väl? Vi få icke förbise, att våra arbeten för export till utlandet lika väl utgöra en sysselsättning för arbetarne som arbetet för den inhemska marknadens behof.

»Klart är vidare», säger utskottet, »att jordbruksnäringens upp-

Tull på omalen
spanmål.
(Forts.)

blomstring skall till jordbruket åter draga många af de arbetskrafter, som detsamma under dess tryckta läge icke kunnat använda». Ja, kunde jag tro på jordbrukets uppblomstring genom rågtullen, så skulle jag, så orättvis jag anser den vara, kanske ändå vara med om denna tull. Men nu tror jag för visso, att jordbruksnäringen *icke* kommer att i ringaste mån vinna på rågtullen. Kunde man åstadkomma ett högre pris på *hafren*, så kunde det vara något att tala om, men det kan man icke. Utskottet har föreslagit en kronas tull på hafre. För mig skulle utskottet fått sätta den till hundra kronor, ty det inverkar alls icke på hafrepriset, äfven om det kommer in några få tunnor ifrån Ryssland.

Jag har här en liten anteckning, som jag skall be att få meddela. Den är visserligen tagen ur en tidning, men denna tidning har citerat sin källa: Conrads »Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik». År 1870 uppgick den i jordegendom in-tecknade skulden i Vest- och Ost-Preussen, Pommern, Schlesien, Posen samt provinserna Sachsen och Neu-Brandenburg till 625,000,000 mark samt 1884 till 1,332 millioner, d. v. s. den hade mer än fördubblats på dessa 14 år. Jag tager dessa siffror med reservation, men de äro dock beaktansvärda. Jag har för öfrigt hört tyska jordbrukare säga: »I talen om ert jordbruks skuld-sättning, men då skulle ni veta, huru det är hos oss i Tyskland».

Att de, som tänka olika mot mig, skulle acceptera något af hvad jag nu sagt, har jag stora skäl att misströsta om. Här utgafs förra året ett upprop, undertecknad af 113 protektionister. Jag såg med vemod, att aktade och förståndige män kunnat teckna sina namn under en sådan framställning. Den vardt föremål för en »vidräkning», som jag här håller i min hand, och jag vågar säga, att det icke finnes någon sats i de 113 tullvännernas skrift, som icke deri är till fullo vederlagd; det kom icke heller någon moträkning.

Jag håller fortfarande på mina då framställda påståenden och är beredd att på detta program ingå i en offentlig disputation med hvem som helst och hvar som helst, ty här hänger det icke på förmågan att kunna försvara en sak, utan på sakens inre sanning.

Jag slutar med att yrka afslag först och främst å utskottets första punkt och sedan på alla de öfriga. Jag ser visserligen icke någon fara för vårt land i att utskottets förslag antages, men jag skulle se med stort vemod, om det nu antages, för att, såsom jag hoppas, snart åter rifvas ned. Det är sådana vaxlingar, som icke äro nyttiga för landet. Men jag kan också finna en förklaring till, att vi skulle få bita i detta sura äpple, deri att det utgått en strömning från andra länder, särskildt från Tyskland, som vi icke kunnat hålla oss fria från. Vi hafva fått många sådana förut från detta land, militarism och annat, och vi hafva i någon mån, om ej helt och hållet, lyckats mota dessa svallvågor. Nu har en protektionistisk svallvåg kommit till våra kuster och vi skola väl hafva en känning af densamma, men jag hoppas, att den skall draga sig tillbaka igen, innan den vållar oss allt för mycket ondt.

Friherre Barnekow: Jag skall bedja att till de föregående talarne få uttala ett hjertligt tack för deras anföranden. Det låter un-

derligt, att man uttalar ett tack till sina motståndare, men jag gör det, därför att jag har upplefvat den tid, då man inom denna kammar icke ens ville bevärdiga protektionisterna med ett svar, utan såg dem öfver axeln. Det är dock det sämsta man kan göra. Nu har det dock kommit så långt, att man söker bemöta deras påståenden.

De föregående talarne hafva kritiserat motiveringen till utskottets hemställan. Den förste talaren sade, att det hade varit önskvärdt, om en utredning af frågan blifvit gjord genom en komité, ty då hade den icke blifvit så ensidig som den, hvilken utskottet nu framlagt. Men, mine herrar, icke är det utskottets fel att så icke skett. Det hade också för oss varit mycket behagligare, att en sådan hade blifvit gjord, men då nu så icke var fallet, så måste vi göra en utredning antingen vi ville eller icke.

Hvad den siste talaren beträffar, så var det mycket han yttrade, och jag är icke beredd att bemöta allt. Han började med att tala om, att tullarne skulle vara en skatt för att fylla ett statens behof. Ja, senast när denna fråga var före, var staten icke i behof af penningar, men nu är den det. Det finnes två sätt att medelst tullar anskaffa medel för staten, nemligen att använda antingen finanstullar eller skyddstullar. Frihandlarne säga, att man blott bör begagna det förre slaget. Men om nu det protektionistiska systemet blir infördt, så skulle ju inträffa, att en del af de medel, som nu anskaffas genom finanstullar, i stället skulle komma att upptagas genom skyddstullar. Om då en person betalar samma skatt för att han dricker kaffe och äter socker eller för det att han äter bröd, så gör det ju honom alldeles detsamma, men i det ena fallet skyddas derigenom en inhemsk näring, i det andra fallet icke.

Vidare har samme talare klandrat utskottet därför, att utskottet yrkat, att tullavgifterna skulle skyndsamt påläggas. Han sade sig icke vilja vara med om att införa tull på spanmål redan i år, utan hans uppfattning var, att äfven om man nu röstade för sådana tullar, skulle man vänta med deras tillämpning till nästa år. Ja, det vore nog bra, om man ville gynna några enskilda personer. Det är förunderligt, att denne talare uppträdde med ett sådant yrkande, han som alltid talar om, att han åsyftar fosterlandets väl och ej vill gynna någon enskild. Om spanmålshandlarne skulle få föra in sitt behof för ett eller två års tid, innan de beslutade tullavgifterna tillämpas, så skulle icke ett öre af dem komma i statskassan, utan hela vinsten stanna i enskildes fickor. Det är just detta, som utskottet velat förekomma.

Vidare har talaren klandrat utskottet därför, att det sagt, att de flesta näringar i närvarande stund icke kunna reda sig, och han sade, att detta hade vi bort bevisa. I motsats till oss säger han, att näringarna reda sig mycket bra, och det bevisar han med åberopande af de statistiska tabellerna. Ja, dessa tabeller äro nog bra, om de behandlas med försigtighet och man icke litat allt för mycket på dem. Han åberopar att tillverknigen har stigit. Det kan nog vara sant, men man måste se till, hvilket kapital som är nedlagdt i rörelsen, ty om detta är så stort, att afkastningen endast blir en procent, under det att räntan i landet är fyra à fem procent, så är affären icke något lysande företag.

*Tull på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Tull på omlen
spanmål.
(Forts.)

Jag anser, att utskottet icke har behöft utförligare bevisa sitt påstående om näringarnas betryck, ty det är ju allmänt bekant, att en stor del af våra industriella anläggningar icke gifva mer än en eller två procent på det i dem nedlagda kapitalet och många gifva ju ingen utdelning alls. Kan man då säga att våra näringar äro i ett utmärkt godt skick? Det kan ju vara väl, att det finnes människor, som hafva en sådan uppfattning, men för min del kan jag icke instämma med dem, och jag kan icke förstå, huru någon vill placera penningar i sådana företag.

En annan fråga, som äfven talaren yttrade sig rätt utförligt om, var den om jordbruket. Han påstod sig aldrig hafva sagt, att man borde upphöra med odlingen af höstsäd. Jag tror mig dock hafva hört honom säga det många gånger, men kanske jag dragit en oriktig slutsats af hans yttranden. Han har nemligen flerfaldiga gånger sagt, att om icke rågodlingen bär sig, så får man odla hafre, och om icke heller hafreodlingen bär sig, så får man lägga igen åkrarne till gräsvallar. Men huru går det då med våra arbetare och hvaraf skola de lefva? Ja, då finge de väl blifva herdar och herdinnor allihopa.

Vidare klandrade han utskottets påstående, att det är brist på kapital. Hvem som dervid har rätt, utskottet eller talaren, beror på från hvilken sida man ser saken. Utskottet har ansett, att det råder brist på kapital hos de personer, som sköta industrien och jordbruket. Att det är godt om penningar för öfrigt i landet är nog riktigt, men hvad fördel deraf har väl den, som har en fullintecknad egendom och således icke kan få någonting med af dessa penningar? Och jordbrukarne äro ju i allmänhet ganska mycket skuldsatta.

Talaren klandrade oss äfven därför, att vi blandat in städerna i denna fråga, och så säger han, märkligt nog, att följderna af vårt system skulle blifva, att äfven städerna komma och säga: vi äro så betungade och hafva så dåliga affärer, kom och hjälp oss! Hvad detta beträffar, så har staten redan hjälpt städerna, och hade staten velat hjälpa oss till och med endast till en ringa del mot hvad den gjort åt städerna, så skulle vi vara nöjda. Det är således alldeles orimligt, att städerna skulle komma och begära ännu mera hjälp. Huru långt skulle då denna hjälp utsträckas? Om man beräknar städernas kommunalskatter, så skall man finna, att om man till kommunalskatten endast räknar fattigvård och skolor, så finnas städer, som hafva mer understöd af staten än hela kommunalskattens belopp, förutsatt att bränvinsmedel och tolagen räknas som skatter, hvilka rätteligen tillhöra staten.

Samme talare klandrade utskottet också därför, att det sagt, att om jordbruket icke får någon hjälp, så går det under. Låt det då gå under, säger han. Ja, vi skulle säkerligen icke heller begära någon hjälp, om icke ställningen vore så bekymmersam. Jag har stridit i frihandlarnes led och gör det nu i protektionisternas, och jag gör det därför, att hvarken frihandel eller protektionism är ett system, som kan tillämpas under alla förhållanden. Det är en halsstarrighet, som jag icke kan fatta, att, oaktadt ställningar och förhållanden förändra sig på alla håll, bibehålla en ståndpunkt blott därför, att man en gång intagit densamma. Jag anser sjelf, att frihandeln är det bästa systemet, och jag hoppas, att Sverige en gång skall återkomma dertill, men

det skall vara under andra förhållanden än de nuvarande, då våra *Tull på omalen spanmål.* grannar stifta sina lagar så, att de göra intrång på vår marknad.

Jag kan anföra ett exempel, hemtadt från bränvinslagstiftningen. Om Sverige icke hade tull på bränvin, så skulle det inträffa, att vi här i Sverige icke kunde producera bränvin därför, att Ryssland betalar exportpremier för bränvin, så höga, att vi icke skulle kunna utan skydd producera denna vara. Om man tager det ena exemplet, så kan man ock taga det andra. Till exempel mjöl. Tyskland har nu en sådan lagstiftning, att det kan leverera billigare mjöl på vår marknad, än vi kunna. Ja, då säger man till qvarnegarne: ni behöfva icke skydd, ni få reda er sjelfva. Det är detsamma som om, i fall en arrendator kommer och säger: jag kan icke betala arrendet, det är för högt och prisen för låga, jordegaren då svarade: det bryr jag mig icke om, då får ni gå under. Hvad skulle den ärade talaren säga om en egendomsegare, som svarade på detta sätt? Och likaså om en industriidkare kommer och beklagar sig, så kan jag svara honom: bestå i konkurrensen. Ja, men då skall det vara en ärlig täflan, eljest måste man taga hand om dem. Den ärade talaren omnämnde bomullsspinnerierna såsom varande för Sverige en främmande industri; men hvad qvarnindustrien beträffar, så måste den väl ändå i någon mån anses tillhöra landet.

Det är rent rättsliga skäl, som drifvit mig in i det protektionistiska lägret. Jag har ansett, att såsom ställningen nu är nationerna emellan, då de enskilde jordbrukarne icke få täfla fritt och ärligt — i så fall skulle vi icke behöfva vädja till statens hjälp — utan öfver hela världen den ena nationen kläder sig i harnesk mot den andra och söker stifta lagar för att nedgöra den andra, så måste jag gå in i detta läger. Man säger, att detta tillstånd kunna nationerna icke länge hålla ut med. De kunna hålla ut dermed tillräckligt länge för att den, som icke forskansar sig, skall blifva nedergjord. Det är af detta skäl, som jag icke kunnat stå kvar på frihandlarnes sida, utan gått öfver till det protektionistiska systemet. Jag önskar att en återgång må kunna ske, men då måste andra förhållanden inträffa.

Det är sant, såsom talaren sade, att det icke är omöjligt, att just denna sakernas ställning kan drifva oss in på det socialistiska området, så att äfven de öfriga klasserna komma och begära skydd. Ja, det är möjligt och man får då draga följderna deraf. Men å andra sidan envisas man att påstå, att därför att jag i alla tider hyllat frihandeln, skall jag ock, oaktadt de nuvarande förhållandena, kvarstå på frihandlarnes sida och säga: det är omöjligt, jag kan ej öfvergå, jag dör med frihandlarne. Har man denna öfvertygelse, så må man dock icke klandra dem, som äro mera betänksamma.

Jag tager för gifvet, att många andra personer komma att bemöta den föregående talaren, hvilka bättre än jag kunna följa honom i alla detaljer. Jag tror för öfrigt icke, att man i kammaren är mycket trakterad af dessa många detaljer, och jag är bestämdt öfvertygad, att i denna så mycket omtalade fråga ingen kommer att i dag ändra åsigt. Hvarför jag här uppträdt har varit emedan jag ansett mig skyldig att i någon mån försvara utskottets betänkande. Att det icke kan vara i alla delar så beskaffadt, att alla kunna vara dermed belåtna,

Tull på omalendet får väl ursäktas. Man får i någon mån öfverse med dess brister och biträda det, då det icke strider allt för mycket mot ens åsigt.

spannmål.

(Forts.)

Jag förfäktar den satsen, att, sådan ställningen nu är, Sverige såsom nation betraktadt måste ingå på det protektionistiska systemet. Och är det därför, jag ingått på detsamma.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr Samzelius: Efter en temligen långvarig riksdagsverksamhet och sedan jag en längre tid har deltagit i allmänna värf, har jag dock icke vid något tillfälle funnit anledning att deltaga i debatten rörande någon tullfråga. Det kunde då vara på tiden, att jag antyder min ställning. Den torde nog i allt fall vara inom denna ärade kammarbekant, men jag är skyldig att till protokollet angifva skälen för min öfvertygelse.

Först och främst vill jag tillkännagifva, hvilket parti jag tillhör, nemligen det tullskyddsvänliga, samt att jag delar den känsla af försönlighet, för hvilken regeringens förste man gjort sig till tolk, och om jag under diskussionen skulle säga något, som icke väl upptages af mina motståndare, så ber jag dem vara öfvertygade att det icke är i afsigt att sårta, som jag uttalar det, utan i följd af bristande förmåga att föra ordet, åtminstone på det utmärkta sätt, som det förts af de två motståndare, hvilka yttrat sig i frågan, särskildt den siste af dem, som i dag yttrat sig bättre än vid ett föregående tillfälle, då han i dag icke gifvit sig in på satirens område. Den, som för det vapnet, sårar ofta och blir oftast sjelf mest sårad. Jag förmodar, att han sjelf funnit det, när han uppträdde såsom motionär, och derföre i dag uppgifvit det vapnet. Jag tackar honom därför, och skall nu söka upptaga till bemötande hvad han yttrat, likasom ock hvad den andre talaren för samma åsigt yttrat.

Den förste talaren förbigick en vigtig del af frågan, som han mycket bjert belyste vid den af honom så kallade januaririksdagen, det vill säga det förra sammanträdet af sista årets lagtima riksdag. Han betonade då, att tullbeskattningen hade naturligen samma ändamål, som all annan beskattning, nemligen att fylla statens behof. Men då fann han, att statens kassakista var icke blott full, utan rägad, så att man icke kunde få locket på den, och då syntes honom obarmhertigt att lägga en ny beskattning på det arma svenska folket. Jag har i dag icke hört talas om denna öfverfyllda kassakista, måhända ser äfven han nu bottnen på densamma, och den, som har någon blick för statens finanser, kunde nog se den redan i fjor.

Denna beskattningsfråga bör betraktas från flera synpunkter och icke endast från den statsfinansiella. Man har väl sagt, att Tyskland gjort den uteslutande till en statsfinansiell fråga, att Bismarck fann nödigt att för militära ändamål skaffa medel, och att denna utväg syntes honom lämplig, sedan han förut förgäfves sökt vinna de nödiga medlen genom tobaksmonopol m. m. Men så förtviflad var icke ställningen i Tyskland, och jag kan försäkra herrarne, att hade icke Bismarck varit öfvertygad om, att skydd för de tyska näringarne och särskildt för landtbruket varit nödigt, så hade han nog uppfinningsrikhet för att fylla den dåvarande statsbristen utan att behöfva taga detta förtviflade steg. Det europeiska landtbruket befinner sig nu

under helt andra förhållanden än fordom. Här har sagts, att den nä-Tull på omalen
ring, som icke kan skydda sig själf, är onaturlig och bör nedläggas. spanmål.
Jordbruket i Europa skulle då blifva en sådan näring, sedan det nu- (Forts.)
mera icke har samma skydd som förut genom höga transportkostnader. Man hade förr ett stort haf, som skilde oss från de andra verdensdelarne; transportkostnaderna voro då tillräckligt skydd. Men sedan de blifvit på senare tider betydligt nedsatta, så har hafvet förvandlats till en bäck, som man lätt hoppar öfver. Transportkostnaden från Amerika till Sverige är icke större, än från föga aflägsna orter inom landet. Af konkurrensen från Amerika kan man vänta, att spanmålsprisen i stället för att stiga komma att än ytterligare falla. Tyska regeringen, som går mycket grundligt till väga, har utskickat en kommissarie, professor Max Sering i Bonn, hvilken gjort en grundlig undersökning om hvad man kunde hafva att vänta i framtiden af konkurrensen med Amerika. Man hade nemligen i Tyskland väntat, att snart vore den jord i Amerika odlad, som vore tjenlig för åkerbruk, och att den starkt tilltagande befolkningen i Amerika gjorde, att man snart icke skulle hafva att vänta någon vidare stor spanmålsexport derifrån. Men den nämnde kommissionären har kommit till det resultatet, att man lätt kan odla dubbelt så mycket jord som nu i Amerika och sålunda äfven producera dubbelt så mycket spanmål, och under sådana förhållanden anser han det alldeles gifvet, att vi icke hafva att vänta några ökade spanmålspris, utan i stället allt lägre och lägre sådana. Om icke det europeiska landtbruket skall gå under, har man då icke någon annan utväg än att skydda sig, eller att, såsom en talare, baron Maudat-Groncey, yttrade i den belgiska landbruksakademien: »Vi hafva ingenting annat att göra än att emigrera eller skydda oss; men emigration, det är att nedrifva hvad våra förfäder uppbyggt, det är att krossa fäderneslandet. Det återstår då endast att skydda oss». Det är åsigten hos folk, hvilkas jordmän dock är vida bättre än vår, och hvarför vårt svenska landtbruk skulle intaga denna exceptionella ställning, att när nästan alla andra folkslag behöfva skydda sig, skulle vi lemna våra hamnar öppna för tullfri införsel, det begriper jag ej. Till en sådan åtgärd tror jag icke, att våra frihandlare från äldre tider skulle gjort sig skyldige.

På friherre Gripenstedts tid följde jag noga med de åtgärder, som då vildtos, och jag vill icke neka till, att hans reformer, ehuru i vissa hänseenden genomförda med för stor hänsynslöshet, dock i många fall voro i mycket nyttiga. Men hvarför tog han bort spanmålstullarne? Jo, ty, sade han, det tjenar ingenting till att hafva spanmålstullar, då vi producera tillräckligt med spanmål för eget behof, alldeles som herr Hedlund yttrade om hafren. Men tiderna hafva sedan dess förändrats, och jag är fullt öfvertygad, att om friherre Gripenstedt nu lefde, skulle han vara den förste att erkänna, att under *nuvarande förhållanden* Sverige behöfver tullskydd för sin modernäring. Han var teoretisk frihandlare, han studerade de store mästarne Adam Smith m. fl. Jag har också gjort det, men när man studerar honom, så finner man, att han tänkte sig världen såsom en stor handelsrepublik, der man skulle hafva ömsesidig frihandel mellan alla folk. Krigen skulle afskaffas och folken lefva i endrägt med hvarandra. Men en sådan idealstat har icke kunnat realiseras. Hans lärjunge Jean Baptiste Say

Tull på omalenytttrade sig sålunda, när det blef fråga om frihandel utan reciprocitet: spannmål.
(Forts.)

»I sanningens intresse», säger han, »I, som ären frihandlare utan reciprocitet, I ären icke frihandlare, utan protektionister, men icke för vårt eget arbete, utan för utlandets». Och till och med flera af dem, som hafva fortgått på samma bana som han, t. ex. Bastiat, som vi alla läst och som skrivit åtskilligt vackert, ja så vackert, att jag nästan var färdig att gråta, när jag läste det i min ungdom, voro icke så extreme frihandlare. Äfven Bastiat var protektionist har man nyligen fått se genom en bekant fransysk tidskrift, »Journal des économistes», uti hvilken en häftig strid derom förts. Frihandlarne svarade härtill: »att kalla Bastiat för protektionist, det är detsamma som att kalla Kristus för ateist». När det emellertid gälde en accis, yttrade Bastiat: »kommuneu söker taga hvad staten skall hafva. Mig synes det bättre, och jag tillråder det äfven, att staten sätter införselstull på spannmål och lifsförnödenheter, dock icke till mer än tjugu procent». Han är sålunda en moderat protektionist. Det är äfven jag. Dermed menar jag dock icke en vacklande protektionist. Jag har sysselsatt mig med denna fråga i trettio år och har väl icke kunnat undgå att i någon mån taga intryck af de store mästarne's åsichter, dock endast så vidt de befordrade fäderneslandets sanna fördel, men, efter mitt förmenande, finnes det icke något ekonomiskt system, som under alla tider och förhållanden är det enda rätta. Vi måste nemligen rätta oss efter tider och omständigheter, och besynnerligt vore det, om man så skulle fastväxt vid detta så kallade frihandelssystem, som vi nu hafva, att man icke skulle kunna taga ett steg längre på tullskyddsystemets bana. Det är i sanning icke något frihandelssystem, vi nu hafva, ty läser man vår tulltaxa, så finner man, att der förekomma rätt många skyddstullar; och besynnerligt vore det då, om en näring, sådan som landtbruket, hvilket i så betydlig mån bidrager till skyddande af ofriga näringar, och för hvars idkare lefnadskostnaderna därför måste blifva högre, icke skulle kunna i sin mån få skydd, då det under närvarande förhållanden ovedersägligen behöfver det.

Den förste talare, som uppträdde, påvisade den förmenta vådan af lifsmedlens beläggande med tull. Samma talesätt har jag sett återkomma vid åtskilliga andra förhandlingar i tullfrågan. Det har förekommit här, och äfven i tyska riksdagen i december månad. I förbigående vill jag säga, att det måtte vara ett tryckfel i bevillningsutskottets betänkande, då der säges, att den sista tullförhöjningen i Tyskland grundar sig på en lag af den 26 november 1887. Lagförslaget slutbehandlades nemligen först den 17 december, hvarefter lagen utfärdades. I den tyska riksdagen förekom emellertid en episod, som jag nu vill omtala. Socialismen har i Tyskland gått tillbaka på senare tider, men den eger dock i riksdagen åtskilliga representanter, bland hvilka Bebel är en framstående man. Han yttrade sig under den ifrågavarande förhandlingen — jag har här hans anförande intaget i »Verhandlungen des Deutschen Reichstages», så att Kristianstadsrepresentanten kan få kontrollera min uppgift. Bebel säger, att han naturligtvis icke kunde annat, än motsätta sig förhöjning af tullen på lifsmedel, därför att den ökade lefnadskostnaderna för arbetarne, som han ansåg sig kallad att särskildt representera, »men», tillägger han,

»jag skall med största glädje finna, att denna tillökning i tull går ^{Tull på omalen} igenom, ty derigenom närma vi oss det mål, för hvilket jag lefver, ^{spannmål.} nemligen realiserandet af den socialistiska staten, hvilken är den enda, som kan rädda menskligheten.» Derpå svarade en annan representant, att under sådana förhållanden kunde han väl icke hafva rättighet att rösta emot tullförhöjningen, då den skulle förverkliga hans lifsideal. Men en hans själsfrände, Karl Marx, hade på sin tid yttrat, att enda sättet att snart kunna få den socialistiska staten realiserad vore att öfvergå till en obegränsad frihandel, ty derigenom komme de små jordegarne och industriidkarne att undertryckas af de stora, dessa komme att behandla dem och arbetarne såsom slafvar och göra lifvet för dem outhärdligt. Så stodo socialisterna mot hvarandra. Hvilken af dem har rätt? Det vill jag icke afgöra, men jag tror, att socialismen har ofantligt litet att göra med en måttlig spannmålstull, och att socialismen derigenom hvarken till- eller aftager. Det är för öfrigt icke hårdare att lägga litet tull på spannmål, än att lägga tull på hvad som är lika oundgängligt för lifvets behof, såsom t. ex. kläder, ty man kan icke undvara kläder mera än mat. Man skall icke skrufva upp frågan till den höjd, man här gjort, och vädja till arbetarnes passioner. Flertalet af dem har dock ännu icke kommit till det stadiet att taga intryck derutaf. Jag är sjelf arbetsgifvare och har funnit, att det allra lyckligaste förhållande kunnat bibehållas, åtminstone är det på långt när icke alla arbetare, som ännu äro tillgängliga för den nya lära, hvilken man förmenar skall lyckliggöra menskligheten. Går man till andra länder, der man antingen har eller icke har spannmålstullar, så kan man icke påstå, att socialismen haft största framgången, der spannmålstullar blifvit införda. I Belgien har socialismen haft den största framgången och der finnas inga spannmålstullar. Vidare har den ock gjort stora framsteg i England, der man icke heller har några spannmålstullar. Der har man skridit till våldsamma åtgärder i följd af brist på arbete, men dessa åtgärder tyckas icke hafva skett för att införa frihandeln, utan arbetarne tyckas vara besjälade af samma enfald, som vi protektionister, nemligen att man genom att skydda sina näringar skulle kunna skaffa sysselsättning åt arbetarne. Så äfven i Amerika. Der har man allmän rösträtt och det vore omöjligt att der uppehålla ett skyddssystem, om det icke uppbyres af den amerikanske arbetaren, ty det är der han, som bestämmer valen till representationen. I de norra staterna, som i allmänhet anses hafva större bildning och upplysning, är nästan hvarje arbetare protektionist, hvaremot i sydstaterna, der slafveriet så länge florerat, de i allmänhet äro frihandlare. I Amerika är således den upplystare delen af befolkningen protektionister och den mindre upplysta frihandlare, alltså motsatsen mot hvad som lär vara förhållandet här i Sverige.

Den förste talare sade, att genom att afspärra våra kuster skulle man göra det omöjligt att försvara landet, om ett krig inträffade. Jag ligger icke mycket inne i försvarsfrågan, det bekänner jag villigt, men jag måste, för min del, tillstå, att mig förefaller det, som skulle det vara att bättre försvara sin sjelfständighet, om man söker åstadkomma inom landet en mångfald af produktion så stor, att, om våra kuster afspärrades af en fiendtlig flotta, vi ändå kunde lefva. Att något

Tull på omalmen
spannmål.
(Forts.)

utbyte med främmande magter må ske, det medgifver jag gerna, ty jag är moderat protektionist; det är icke värdt t. ex., att vi här söka uppmuntra silkesodling, men nog är det mycket, som vi kunna göra för att fylla våra behof, och att vi icke få lemna ifrån oss de fördelar, som det medför att drifva landtbruk, det synes mig vara alldeles uppenbart. Ty lemna vi landtbruket, så måste vi öfvergå till ett annat stadium, som här blifvit antydt, nemligen det menlöshetstillståndet att blifva herdar. I parentes sagdt, så synas många icke betrakta det såsom någon särdeles stor olycka, om vi skulle komma derhän. Jag hade för någon tid sedan ett samtal med en frihandlare och beklagade då, att spanmålsprisen gått ned, så att man snart icke kunde producera en tunna spannmål mer. »Tycker ni att det är någon olycka», sade han. »Det är väl en försynens välsignelse; om vi kunde köpa en tunna spannmål för en krona, så vore det en välgerning för menskligheten.» »Nå, men då kan ni väl icke tänka, att det svenska jordbruket skulle kunna existera», sade jag. »Nej, visst icke», blef svaret, »utan vi finge naturligen vända oss till något annat. »Till hvad», frågade jag. »Jo, det är helt naturligt, att om det svenska jordbruket icke bär produktionskostnaden för spannmål, så får åkern växa igen till äng och kreaturen få beta der, och man får taga den afkastning, man kan få. På det sättet får man ändå njuta för billigt pris.» Ja, enligt en frihandelsåsigt är detta människans enda mål.

Enligt hvad frihandelsidéernas förkämpe, Bastiat, framhållit, skulle nemligen människans ändamål såsom ekonomisk varelse endast vara att njuta för en så liten ansträngning som möjligt. Menniskan, säger han, består af tre moment: behof, ansträngning och njutning. Behovet framkallar ansträngning, men ju mindre man behöfver anstränga sig att fylla detta behof, desto lyckligare är det. I fall man således för 1 krona kunde köpa en tunna råg, skulle man icke behöfva anstränga sig mycket för att få njuta. Det kan väl icke vara meningen, invände jag, att vi här i Sverige skulle kunna producera spannmål till detta oerhördt låga pris. »Visst icke», genmälde frihandlaren, »men med de lätta kommunikationsmedel, som nu förefinnas, får befolkningen emigrera till Australien eller Amerika, der man kan producera billigast. Det är ju en grymhet att tvinga människor att stanna i ett land, der man nödgas underkasta sig större ansträngning för att få njuta.» Men på det sättet, invände jag vidare, skulle vi icke kunna behålla den folkstock, som vi nu hafva i Sverige, nemligen något mer än $4\frac{1}{2}$ million människor, ty Bastiat säger riktigt, att en nomadstam behöfver tre gånger så stort utrymme som ett lika antal människor, hvilka drifva åkerbruk. Då vi icke kunna utvidga vårt landområde, så måste vi följaktligen reducera vår folkstock till $\frac{1}{3}$. »Ja, det är nog riktigt», medgaf slutligen frihandlaren. »Men den befolkning, Sverige förlorar, lever lyckligare i ett annat land. Den njuter för mindre ansträngning. Sverige kan väl gå under, men menskligheten lever. Man får icke för nationella fördomar förgripa sig mot ekonomiska lagar, hvilka, likasom naturlagarne, gälla under alla tider och alla förhållanden.» Om man nu verkligen hyser sådana åsigter, hvartill har man då försvar, då man icke vill skydda sin egen nation, utan denna får gå att söka sin lycka uti Australien eller Amerika och beröfvad fosterlandskärleken,

som stärker och förädlar menniskan, snart sagdt icke blifva annat än en boskapshjord, som söker sitt bete, der den bäst kan finna det, och när det på ett ställe blir utbetadt flöja öfver till andra platser, der bättre bete finnes. Det är kosmopolitismen och egoismen i deras krasaste form, som ligga till grund härför. Har man åter den åsigten, att svenska folket har en viss uppgift att fylla uti historien, som en gång skall fordra sträng räkenskap för det sätt, hvarpå vi förvaltadt vårt dyrbara arf från förfädran, kan det icke vidare komma i fråga att drifva det derhän, att det svenska jordbruket skall läggas ned.

*Tull på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Jag tror, att vi andra samhällsklasser hafva våra intressen på det hela och i stort sedt förenade med jordbrukarnes. Vi måste erkänna, att om det skulle gå derhän att folkstocken uti Sverige skulle reduceras till $\frac{1}{3}$ af hvad den nu är, så läser väl den återstående $\frac{1}{3}$ icke kunna betala embetsmännens löner m. m., utan dessa finge äfven ned-sättas till $\frac{1}{3}$, kanske till ännu mindre. Vi embetsmän skulle således icke få det bättre utan snarare sämre.

Jag tror, att en stat, likasom en organism, är så beskaffad, att om en lem lider, så lider också hela kroppen, och om en så vigtig lem uti samhället, som jordbrukarne, lider, så är det icke möjligt annat än att detta skulle återverka på alla samhällets medlemmar, icke blott på tjänstemännen, hvilka jag nu nämner derför att jag sjelf är det, utan äfven på städernas befolkning i öfrigt. Hvem skall köpa deras produkter, och hvar skola fabrikanterna finna afsättning för sina varor, om jordbrukarne icke hafva någon köpkraft?

Det förvånar mig, att just den ärade talaren på kristianstadsbänken, som vid flera tillfällen, såsom jag tror icke för att kokettera utan på grund af sitt ridderliga sinne, uppträdt till försvar för vår allmogeklass och för våra mindre jordbrukare, i denna fråga intagit en mot dem så afgjordt fiendtlig ställning. Förr sade han ofta att det vore en stor olycka, om vi stälde vår beskattning så, att de mindre jordbrukarne måste gå under. Det var derför han yrkade afskrifning af grundskatter och indelningsverk. Han har vid flere tillfällen fått uppbära smälek, då han visat sig ömmande för jordbruket, men då det blir tal om tull, så ehuru dessa åkerbrukare icke kunna utan sådant skydd reda sig, är det dock slut på det ömma deltagandet, då få de gå under, »de lata rackarne», såsom han stundom plägar uttrycka sig, ty något skydd genom en tullsats skolen I icke gifva dem.

Han har talat om det framåtskridande, som i allmänhet egt rum och att det är ett glädjande faktum, att vi hafva så och så många millioner uti depositioner i våra banker och så och så stora summor insatta uti våra sparbanker, och han säger: hvad är det för nöd, då vi hafva så stora tillgångar?

Jag skulle göra orätt, om jag ville förneka, att vårt land, uti vissa hänseenden, varit uti ett framåtskridande äfven under frihandelsperioden, men i ett annat hänseende, hvaruti det varit i framåtskridande allt för mycket, det har varit uti skuldsättning till utlandet. Herr Hedlund uppgaf, att äfven den tyske jordbrukaren klagade öfver ökad skuldsättning. Deruti har han fullkomligt rätt. Efter de förhandlingar, hvilka jag här har från den tyska riksdagen, synes det som en sådan klagan försports lika mycket der som här. Det är dock den väsent-

Tull på omalena
spannmål.
(Forts.)

liga skilnaden, att uti Tyskland är skulden placerad *inom* landet. Deras räntor och annuiteter, som af dem måste betalas, stanna dock inom landet och sprida sig åter till jordbrukarne. Det är, enligt min tanke, den stora skilnaden emellan att hafva skulden placerad inom eller utom landet. Jag vet visserligen, att många anse detta enfaldigt, men jag kan försäkra herrarne, att de skarpaste financierer från den rena frihandelssidan likväl dela denna åsigt, såsom exempelvis de store franska frihandlarne Leon Say och Leroy-Beaulieu. De tala med mycken förnöjelse om att Frankrike har milliarder placerade utomlands, att Frankrike derå har att årligen från utlandet uppbära oerhörda belopp, och att detta i högst väsentlig grad bidrager till landets ekonomiska styrka. Fransmännen hade sannerligen icke kunnat stå sig så bra under de förfärliga motgångarne under år 1870, om de icke redan förut haft utlandet skattskyldigt under sig. I England är detta förhållandet i ännu högre grad. Men vi hafva, i stället för att göra andra folk skattskyldiga under oss, blifvit skattskyldiga under dem. Tillkomsten af skuldsättning må vara hvilken som helst, så har den verkat, att vi blifvit en till utlandet tributskyldig stat. Om orsaken härtill uteslutande vore att söka uti en ökad produktion eller att de upplånta medlen blifvit för sådant ändamål ensamt använda, så låge i sjelfva skuldsättningen icke någonting förfärande, så vidt nemligen den ökade produktionen är af beskaffenhet att kunna till utlandet utföras och derjemte fortfarande i värde motsvarar den annuitet, som för lånets återbetalning erfordras.

Jag vet väl att det finnes en och annan landtbrukare, som använt sitt hypotekslån endast på förbättring af sin jord, så att han, i stället för att förut hafva fått 100 tunnor säd, numera erhåller 200 tunnor. I början betalade han med den ökade produktionen eller 100 tunnor sina annuiteter och så länge var det icke annat än godt och väl. Men då han förut kunde betala sina annuiteter med 100 tunnor, erfordras nu dertill 200 tunnor, och om då hela egendomen icke producerar mera än 200 tunnor spannmål, går allt åt för att betala annuiteten. Det är följden af detta oerhörda prisfall, och den beklagansvärde landtmannen, som samvetsgrant nedlagt hela det från utlandet upplånade kapitalet å jordförbättring och derigenom jemväl fördubblat sin produktion, måste ändock i följd af skuldsättningen — ej i följd af lättja — lemna sitt kanske fäderneärfda hem, som han kunnat få behålla, om han icke inlåtit sig på den farliga låneoperationen och nöjt sig med att producera blott 100 tunnor spannmål. Men faran af den ökade utländska skuldsättningen gäller icke allenast honom, utan landet i dess helhet. Såsom bekant gäller nemligen såsom betalningsmedel länder emellan endast produkter — guldets är också en produkt —; men då de exporterade produkterna, ehuru till kvantiteten oförminskade, nedgått i pris och guld tryter, måste man exportera riksgäldskontorets och hypoteksbankernas obligationer, och äfven städernas obligationer hafva på senare tider dertill blifvit använda, men för en så beskaffad export finnes ju alltid en gräns, och när den gränsen blir uppnådd, hur går det då med systemet?

Det är ett faktum, att det icke finnes något land som är så starkt kapitalbildande som Tyskland, och dock är man derstädes, enligt hvad

frihandlarne försäkra, i närvarande stund ytterst förtviflad. Besynner-Tull på omalen
ligt, då alla dessa nödställda frihandelsländer emellertid få vända sig spanmål.
dit för att begära hjälp af de tyska bankirerna, som villigt lemna (Forts.)
lån mot antaglig säkerhet och ränta. Och detta allt under ett pro-
tektionssystem!

Ett sådant system är äfven det, som uti Norra Amerikas förenta stater haft en framgång, hvartill historien icke kan uppvisa ett motstycke. Efter inbördes kriget, med den oerhörda skuldsättning, som då uppkom, och uti den tryckta ställning, hvaruti landet då befann sig, var det just under protektionismen som Amerika arbetade sig upp, så att det fortare än något annat land kunde betala en stor del af sin gäld. Ser man på konverteringarna af deras skuld, så är detta det ståtligaste man kan tänka sig. Man har utan kapitalrabatt konverterat från 6 till $3\frac{1}{2}$ %, och det finnes icke något land, som gjort detta efter. Amerikanerna hafva derigenom lättat folkets bördor, och då man nu i Europa och äfven i viss mån hos oss är bekymrad för huru man skall kunna finna medel att fylla statens alla behof, börjar man i Amerika få bekymmer öfver att det i statskassan kommer in allt för mycket penningar. Det är orsaken hvarför man der börjat tänka på att betala hela sin statsskuld och äfven i viss mån nedsätta tullbeskattningen, som inbringar för mycket. Det har vid senaste handling af tullfrågan i Tyskland påpekats af åkerbruksministern Lucius, att den europeiska landtbrukaren intager en helt olika ställning än den amerikanska. Den senare har nemligen egentligen inga skatter att betala. Han har ingen grundränta, icke något indehningsverk och har en ganska liten stående armé, för hvilken kostnaderna äro jemförelsevis ganska ringa. Här i Europa är förhållandet helt annat. Man lever inkastad likasom i en hord af röfvare, hvilka vilja utvidga sig, den ene på den andres bekostnad, och den, som icke försvarar sig, blir uppäten. Vi hafva därför intet annat sätt än att följa graannarnes exempel. Detta medför kostnader, hvilka i väsentlig mån måste läggas på jordbrukaren, eftersom han dock är den viktigaste faktorn i samhället. När man på den europeiska landtbrukaren lägger denna börda, betraktar Lucius tullen som en komensation eller ersättning för den börda, som den europeiska åkerbrukaren måste underkasta sig för att skydda sin sjelfständighet. Här är det då icke fråga om någon skyddstull, utan att sätta den europeiska åkerbrukaren i samma ställning som den amerikanska, hvilken har högst obetydliga utgifter för försvar och åtskilligt annat, som här tarfvas.

Man har sagt, att om staten har behof af inkomster, är det naturligt att öfvergå till eller rättare fortgå på den direkta beskattningen. Jag vet visserligen att denna beskattningsform har många varma försvarare och ur teoretisk synpunkt kan det ju sägas ganska mycket till förmån för densamma, men i praktiken är det helt säkert en orättvis beskattning. De, som äro mindre samvetsgranna, hafva då ett godt tillfälle att draga sig undan beskattningen, under det att, vid en konsumtionsbeskattning, de, som förbruka varorna, icke kunna undgå beskattningen. Den direkta beskattningen är för öfrigt icke mycket populär. I de stater, der man har en mera demokratisk styrelse, har man haft den största motvilja för denna beskattning. I Frankrike har

Tull på omalen
spannmål.
(Forts.)

man icke velat underkasta sig någon inkomstskatt. Thiers ansåg denna skatt vara det mest olämpliga och tillika inquisitoriska medel att fylla en statsbrist. Han hotade därför att afgå, om denna beskattningsform blefve i Frankrike införd. Den progressiva beskattningen följer lätt deraf, men man har försökt dermed i vissa kantoner af Schweiz, der den dock slagit mindre väl ut, ehuru man trodde sig få en stor inkomst af densamma. De högst beskattade flyttade nemligen ut till andra kantoner, der man icke hade denna förhatliga beskattning.

Det är visserligen bedröfligt, mine herrar, att nödgas tillstå, att om en skatt skall kunna gifva någon afsevärd inkomst i statskassan, måste den vara så rigtad, att den träffar en stor del af befolkningen. En skatt, som endast träffar de rike, gifver ytterst obetydligt. De rike och väl bergade klasserna äro, tyvärr, så få i förhållande till den stora massan, som är knappast bergad eller ens har det nödvändigaste. Jag försäkrar, att hvilken regering som helst icke skall kunna få fram någon stor statsinkomst genom att beskatta de rike; det är beklagligtvis den stora massan, som måste drabbas af skatten. Men om den stora massan beredes tillfälle till ett ärligt och väl aflönadt arbete, skall den icke hafva svårt att underkasta sig en sådan beskattning och befinna sig väl uti ett land, der det är så stäldt att hvar och en kan lefva på sitt arbete. Amerikanerna hafva i allmänhet högre arbetslöner än vi och de hafva flera tillfällen till arbete än här är fallet; därför underkasta de sig gerna en högre tull och man har icke hört någon klagan deröfver. Då man här sagt, att det är ett politiskt missnöje, som förmår våra arbetare att lemna vårt fosterland, så vill jag deremot inlägga en allvarlig protest. Genom samtal med många af dessa arma varelsor, som med svidande hjertan lemna fosterlandet, har jag nemligen kommit till den öfvertygelse, att de drifvas till främmande länder endast af behofvet att der söka ett arbete, som här vägras dem. Hvarför skola vi halsstarrigt vidblifva en lagstiftning, som drifver dem till främmande länder för att der söka sin utkomst? Detta arbetes produkter skola vi sedan i många fall taga emot här i Sverige. Vore det då icke långt bättre att arbetarne finge stanna inom landet. Vi hafva ju skickliga arbetare, som äro eftersökta utomlands, ty gudsfruktan, ordning och sedlighet finnas lyckligtvis hos vår arbetande befolkning i högre grad än hos de flesta andra nationer, som emigrera. Deraf äro de ock i utlandet eftersökta. Jag har sett klassifikationer på utvandringen, och der hafva svenskarne nästan alltid blifvit stälda främst. Vi hafva ock skickliga ingenjörer, hvilka, om de endast egde kapital, skulle kunna verkställa sina arbeten här hemma i stället för att göra detta i andra länder och sedan låta oss importera produkterna af deras arbeten.

Det är just frihandelns svagaste sida detta påstående, att ett folk bör slå sig på ett par, tre näringar, hvilka skola betraktas som naturliga och sedan nedlägga de öfriga. Detta låter sig icke göra utan stor fara, ty under krigstid kan ett land, som sålunda tillvägagår, icke fylla sina behof från utlandet.

Den ärade talaren på kristianstadsbänken sade, att bevillningsutskottet icke handlat grundlagsenligt, då det redan nu inkommit med detta betänkande angående vissa delar af tullbevillningen. Han för-

menade, att, sedan statsregleringen blifvit gjord och man funnit att ett verkligt behof varit för handen, utskottet först då skulle kommit in med detta ärende. Af den kongl. propositionen framgår dock klart och tydligt, att ett behof förefinnes att nu öka beskattningen. Kongl. Maj:ts regering har visserligen föreslagit, att dessa behof skola på andra sätt fyllas, men bevillningsutskottet anser detta sätt att anskaffa medlen vara det bästa, och då måtte också utskottet vara oförhindradt att i god tid framkomma med sitt förslag.

För min del får jag till bevillningsutskottet framföra min tacksamhet för det att utskottet så snabbt inkommit med sitt betänkande i denna fråga. Vi skola nemligen veta, att, om dessa spannmålstullar blifva införda, för hvarje dag som går, innan beslutet träder i kraft, förlusterna för statsverket äro ganska stora, ty så väl utländingar som äfven våra inhemska spekulanter hålla som bäst på med att importera stora massor af råg och mjöl och lägga upp här och der i landet, och här är icke, såsom i Tyskland, föreslaget, att tullen skall verka på de affärer, som redan äro uppgjorda. Lagen gick igenom vid den tyska riksdagen, ehuru efter ett ganska starkt motstånd. I den förberedande kommissionen afslogs den med 14 röster mot 10. Då den sedan framkom till riksdagen, yttrade sig nästan endast frihandlare emot några få protektionister. Regeringen var i spetsen för förslaget, och åkerbruksministern hade ett förträffligt anförande, hvilket var af en afgörande verkan. Efter slutet af diskussionen kunde, om man räknade talarne för och emot, man likväl knappast tro att tullarnes höjning från 3 till 5 mark skulle ske med en förkrossande majoritet. Det vill emellertid synas, som detta icke vore slutpunkten för de tyska tullsatserna, ty ministern tillkännagaf att »gömdt är icke glömdt», utan att han snart skulle återkomma med begäran om ytterligare förhöjning.

Den här föreslagna tullen af 2 kronor 50 öre för 100 kilogram måtte väl icke vara så förskräcklig, då tyskarne kunna åsätta en tull af 5 mark på samma varor, jag talar nu om hvete och råg. 5 riksmark motsvarar ungefär 4 kronor 45 öre. Man har visserligen i andra länder tullar på dessa artiklar, som icke äro så höga, men så har man der andra afgifter, såsom accis eller oktroj, hvilka spela samma rol som en tullsats. Det är dock den olikhet med dessa afgifter, att de, åtminstone i Frankrike, gå till kommunerna för att betäcka deras utgifter. I Paris t. ex. gå mellan 100 till 200 millioner francs af dessa medel uteslutande till kommunen. Om dessa acciser sammanläggas med den åsatta tullen, uppgå dessa till ett betydligt belopp.

Jag läste nyligen den italienska tulltaxan. Enligt denna skulle t. ex. i Neapel accis och tull tillsammans för 100 kilogram mjöl gå till 12 lire eller francs, hvaraf 8 francs tillfalla staten och 4 francs kommunen. Detta är icke litet. Och, mine herrar, detta kan den italienska befolkningen underkasta sig. Man försökte visserligen att uppegga folket mot denna skatt, men detta misslyckades. Enahanda var förhållandet i Frankrike. Der stiftades, under Leon Say, ett förbund eller en förening, som skulle motarbeta lifsmedlens fördyrande, men detta förbund har icke åstadkommit den minsta effekt. Det bevisar äfven, att den franske arbetaren icke är så lätt tillgänglig för dagens lidelser och slagord, som en del af arbetarne hos oss ty värr synes vara.

Tull på omalen
spannmål.
(Forts.)

Tull på omalen
spanmål.
(Forts.)

Samme ärade talare öfvergick sedan på sitt älsklingsämne, då han uttryckte sin glädje öfver näringarnas framgång här i landet, och han framdrog några satser såsom tillfyllestgörande exempel derpå. Man kan ju icke förneka att vissa näringar varit i ett framåtgående, åtminstone uti tillverkningens kvantitet. Huruvida man samtidigt fått ökade inkomster, lemnar jag derhän. Detta skulle synas på bevillningsuppgifterna, men de äro synnerligen otillförlitliga, utom för aktiebolag. Då man jemför näringsstatistiken från en tidsperiod till en annan, så äro faktorerna vid dessa icke desamma, och om man omtalar att tillverkningsvärdet har stigit till så och så mycket under de 50 sista åren, så betänker man icke, att i den nuvarande näringsstatistiken ingå helt andra faktorer än för 50 år sedan. Jag har hört en och annan börjat hysa farhågor för uppehållet af vårt nuvarande system, om man icke införde än flera vilseledande faktorer för den jemförande statistiken än som redan der finnas, för att derigenom lifva modet hos dem, som blott jemföra slutsummorna i en statistisk redogörelse. Man lär nemligen vara betänkt på att hädanefter uppgöra statistiken öfver våra näringar så, att man medtager brännerierna, hvilka också ju böra betraktas såsom fabriker, ehuru deras tillverkning hittills icke förekommit uti näringsstatistiken. Vidare skulle man äfven upptaga sågverken med deras tillverkning af plank, bräder och läkter m. m. Sedan man sålunda fått in dessa siffror, skulle man endast hålla sig vid totalbeloppet och sedermera se huruvida våra näringar stigit eller icke. Naturligtvis har man förut tillverkat brännvin och äfven försågat virke, men tillverkningsvärdet upptogs icke uti näringsstatistiken. Sedan man emellertid fått in dessa siffror, skulle man finna sig nöjd och tillfredsstäld. Detta sätt att tillvägagå är emellertid lika farligt som då man jemför rikets stat vid olika tidpunkter. Det är nemligen olika faktorer, som ingå vid den ena och den andra tidpunkten. Det är just svagheten hos talaren på göteborgsbanken, att han icke gör sig besvär att taga reda på de olika faktorer, som vid en beräkning böra ingå. Han tager nemligen slutresultaten sådana de förefinnas utan den ringaste kritik och är sedan öfvertygad om att allt är rätt. Statistiken är en mycket svår vetenskap, och man måste göra sig noga underrättad hvilka faktorer böra ingå, då man jemför ett år med ett annat eller en tidsperiod med en annan.

Jag sade förut, att om våra jordbrukare, i likhet med de tyska, skaffat sig sina förlagskapital inom landet, skulle jag icke hyst så stora farhågor som jag nu gör. De annuiteter, som de nu skola utgöra, äro verkligen högst besvärande, och de blifva det i ännu högre grad i den mån vi importera mera än vi exportera. Det uppgafs vid förra riksdagen, att Sverige till sina utländska annuiteter årligen behöfver omkring 30 millioner kronor. Jag får, för min del, säga, att jag räknat öfver denna sak och kommit till högre belopp. Jag tror nemligen att denna summa i närvarande stund utgör närmare 40 millioner kronor. Det är därför alldeles nödvändigt för oss, att vi, genom åsättande af den ifrågavarande tullsatsen, söka åstadkomma en större produktion och derigenom blifva i tillfälle att inom landet fylla relativt flere af våra behof.

Man talar här om, att Frankrike och England hafva större import

än export och flere andra länder på samma sätt. Ja, för dessa länder *Tull på omalen spanmål.* är detta icke någon fara, ty de fylla skilnaden med de annuiteter, som de hafva att taga från utlandet, under det att vi öka vår balans genom de utgående annuiteterna. Det är detta, som gör skilnaden så stor. (Forts.)

För öfrigt vill jag väl medgifva, att denna statistik öfver ut- och införseln icke är så upprättad att den gifver fullt exakta resultat. Skulle man komma till de verkliga värdena, vore det väl icke fullt så farligt som det ser ut, ty vore det så som berättelserna antyda, skulle vi långt före detta hafva dignat. Men nu få vi t. ex. i sjelfva verket mera för exporten än der står upptaget, likasom det ock är att märka att, ehuru importen är upptagen efter värdet å införselorten, valutan, som vi skola betala, icke är lika stor, då äfven deri ingår köpmannens vinst, frakt med egna fartyg m. m. Ehuru således någon öfverdrift ligger i denna statistik, så visar den ändock relativt verkliga förhållandet. Men en tullagstiftning kan likväl åstadkomma ganska stor förändring i detta afscende, såsom man kan se af förhållandena i Tyskland. Innan detta land hade spanmålstullar, importerades dit betydligt mera spanmål och lifsförnödenheter än det för närvarande behöfver. Jag skulle visserligen kunna bestyrka detta med siffror, men vill ej nu göra det, då statistik vid en diskussion verkligen är tröttande, och herrarne för öfrigt här kunna öfvertyga sig om att detta förhållande icke ens af den mest frihandelsvänliche kan bestridas.

Man har tillika invändt, att Tyskland jemväl exporterat spanmål och lifsförnödenheter. Ja, men drager jag denna export från importen vid tiden före och efter den nya tullagstiftningen, så kommer jag till det resultat, att det ändock införts betydligt mindre spanmål till Tyskland nu än hvad som skedde före tullagstiftningen, så att äfven i detta land har spanmålstullen haft till följd att spanmålsproduktionen ökats, och att behofvet af införsel deraf blifvit mindre, hvilket är så mycket märkbarare, som folkökningen derstädes är starkare än i något annat land. Oaktadt denna folkökning, som fortgått ganska betydligt från år 1879, har dock Tyskland kunnat producera spanmål så, att behofvet deraf fylts vida mer än vid tiden innan spanmålstullarne infördes.

Enligt mitt förmenande, hafva vi dröjt dermed väl länge hos oss. Vi hade nemligen bort redan år 1880 börja med att införa spanmålstullar. Jag önskar till och med att vi hade lärt oss litet mera, ty tullarne göra icke allt. Hade vi t. ex. tillagnat oss tyskarnes sparsamhet och arbetsamhet, så skulle detta i kanske ännu högre grad hafva hulpt oss, ty icke allt utländskt är fördömligt.

Herr Hedlund har äfven yttrat, att i utskottets utlåtande visserligen angifves ett fall, då producenten får deltaga i tullen, men att man deraf icke har anledning att sluta till, att så skall ske i flera fall. Jag vill icke tvista med honom om det logiska i sjelfva satsen. Men gå vi till erfarenheten, lär den nog visa, att producenten både i detta och i många andra fall får deltaga i tullen. Jag skulle t. ex. vilja till den upplyste och erfarne ledamotens bepröfvande hemställa, huruvida vi icke få deltaga i den tull, som i Ryssland blifvit äsatt våra landbruksredskap. Först infördes denna vara fritt, och vi sålde den med god förtjenst. Sedan belades den med en mätlig tull, och vi sålde varan ändå med någon förtjenst. Sedermera blef denna tull omätligt

Tull på omalen
spannmål.
(Forts.)

hög, hvarigenom varan icke kunde säljas med någon förtjenst, men man har i alla fall exporterat för att skaffa sina arbetare sysselsättning. Detta torde väl ändå visa, att dessa svenska producenter haft någon olägenhet af den ryska tullen och att de få i någon mån deri deltaga. Ehuru jag i detta afseende skulle kunna anföra många andra exempel, medgifver jag likväl att denna fråga om hvem som egentligen får betala tullen är en af de mest kinkiga i hela nationalekonomien. Jag har åtminstone icke kunnat, trots alla ansträngningar, komma till någon full klarhet i detta afseende, likasom jag icke heller sett någon nationalekonom lösa denna fråga eller derpå gifva ett fullt exakt svar. Jag tror, för min del, att både producenten och konsumenten få deltaga i denna tull. I hvilken mån detta sker, det beror åter på tillgång och efterfrågan jemte en mängd andra förhållanden, som i hvarje särskildt fall dervid kunna göra sig gällande. Men att producenten i de flesta fall måste delvis beröras af tullen, derom är jag lifligt öfvertygad. Men på samma gång måste jag bestrida den åsigt, som af extrema protektionister blifvit såsom oomtvistad framhållen, nemligen att, om vi nu sätta tull på spannmål, den icke alls träffar oss utan blott den utländske producenten.

Den ärade talaren på kristianstadsbänken, som jag nu har nöjet att här återse, uppläste ur en tysk tidning ett meddelande, hurusom en ledamot af tyska riksdagen med mycket häftiga uttryck motsatt sig tullförhöjningen och påstått, att den vore »en galenskap». Jag vet icke ur hvilken tidning talaren hemtade detta meddelande, förmodligen var det ur en, som har samma åsichter som Göteborgs Handelstidning, och som icke gerna återgifver hvad man på den andra sidan anfört. Jag har också läst den nyligen förda diskussionen om spannmålstullarnes förhöjande i tyska riksdagen och sett att frihandelsåsigtan der blifvit fullkomligt vederlagd. Naturligtvis har det icke fått inflyta i den frihandelsvänliga pressen, åt hvilken man i Tyskland, der, såsom i vårt land, meningarna äro olika, har gifvit ett ganska fullt namn, nemligen »judepressen». Hos oss har lyckligtvis denna benämning icke en lika förhatlig klang, emedan olika trosbekännare hos oss icke hafva samma ställning som i Tyskland, der denna med ringaktning benämnda press, som bekämpar den nationella rörelsen, dock har ganska liten betydelse.

Af hvad jag nu haft äran yttra är det ju tydligt, att jag står på deras sida, som önska införande af spannmålstullar. Jag gör det icke för att derigenom lägga hårda skatter eller tunga bördor på arbetaren, ty mitt hjerta klappar lika varmt för arbetarnes bästa som någon frihandlars, och jag har alltid stått i det bästa förhållande till dem. Men jag har också trott det vara nödvändigt, att denna uppoffring göres för att här i Sverige återföra välståndet och det lönande arbetet. Nu kan visserligen sättas i fråga, huru dessa få kronor per 100 kilo skola kunna en så kraftig verkan åstadkomma. Men derpå vågar jag icke gifva något svar. Jag tror likväl att den nu föreslagna tullsatsen är den högsta, som vi under närvarande förhållanden böra åsätta. Hade vi följt den kloke Bismarcks exempel, som redan 1879 började med en spannmålstull af 1 mark, så hade vi nog kunnat börja med något mindre än som nu är föreslaget. Men när Tyskland, från

att sedermera år 1885 hafva höjt denna tullsats till 3 mark, nu ytter-Tull på omalen
ligare ökat den till 5 mark, då tror jag icke, att vi kunna med någon spanmål.
framgång antaga en lägre tull än kronor 2: 50 per 100 kilo. Det är (Forts.)
visserligen 50 öre mera än som föreslogs vid januaririksdagen förlidet
år, då det, enligt mitt förmenande, hade varit skäl att behjerta saken.
Men tiden har sedan dess fortskridit, tyska tullen har fortgått på
samma progressiva bana, prisen hafva ytterligare sjunkit och konkur-
rensen från andra verldsdelar har sedan dess allt mera hotat oss, så
att, om icke det svenska landtbruket skall dömas till total undergång,
det, enligt mitt förmenande, är alldeles nödvändigt att redan nu åsätta
minst den ifrågavarande tullsatsen.

En ärad talare har sagt, att det vore onödigt att skydda sädes-
odlingen, ty man kunde i stället öfvergå till andra saker. Men dessa
»andra saker» skulle väl egentligen, om åkerbruket icke kan bära sig,
blifva det arkadiska herdelifvet, i hvilket talaren tyckes vara särdeles
förtjust. Men herdelif kan icke en nation på 4½ millioner människor
lefva af. Om man också kan i fantasien med en viss längtan skåda
tillbaka på detta gamla kulturstadium, så kan man omöjligen dit åter-
föra ett samhälle, ty detta kan icke gå tillbaka, endast framåt eller —
under. Men när andra nationer bevisat, att de kunnat gå framåt i
välstånd och välmåga samt förkofra sig på alla möjliga sätt, *oaktadt*
de infört spanmålstullar, hvarför skulle då hos oss dessa tullar hafva
en så menlig verkan? Våra arbetare begära icke annat än lönande
arbete och sysselsättning, och de skola gerna underkasta sig äfven den
eventualiteten att brödet blefve något dyrare. Här i Stockholm har
jag icke funnit brödet det minsta billigare, *oaktadt* spanmålen sjunkit
i pris. Det är möjligt att så vore förhållandet, om jag köpte mjö-
let sjelf och bakade brödet hemma, men hos bagarne åtminstone
har alltid brödspriset förblifvit detsamma, och jag är fullt öfvertygad
att en så mätlig tull som den nu föreslagna icke skall verka någon
förhöjning i detta afseende. Brödspriset är för öfrigt beroende af så
många andra omständigheter. I Frankrike har man anställt en under-
sökning af orsakerna till att, *oaktadt* spanmålen så mycket fallit i pris,
man i Paris icke kunde få billigare bröd. En framstående national-
ekonom kom till den åsigten, att, sedan antalet af bagare på de senare
åren mer än fördubblats, det fans för många bagare i staden, hvilka,
då de hade relativt ringa omsättning, fordrade för stor förtjenst på sin
handtering.

Något, som jag icke alldeles vill förbigå, har här äfven yttrats,
nemligen att, då man icke har spanmålstull, man kan köpa spanmålen
för så mycket lägre pris som sjelfva tullen. Jag tror icke, att detta
är sant eller åtminstone icke fullt exakt. Att det är någon skillnad i
prisen mellan London och Paris, kan man se af tidningarna. I en
sådan uppgift rörande spanmålsprisen i Paris för den 4 februari har
uppstälts en jemförelse för de fem sista åren vid samma tid, och då
befans det, att spanmålspriset för 100 kilo för denna dag var 10 cen-
times billigare än för fem år sedan, *oaktadt* den betydliga tullförhöj-
ning, som under tiden egt rum. Men i dessa noteringar ingår natur-
ligtvis äfven »octroi», som är staden Paris tillerkänd. När man der-
till tager i betraktande, att i detta spanmålspris, som noterats i Paris,

Tull på omänt
spanmål.
(Forts.)

tillika ingå drygare transportkostnader, ty Paris ligger icke så nära sjön som London, så torde det väl icke blott vara tullen som afgör prisskilnaden, utan äfven andra faktorer. På samma sätt är förhållandet i Berlin, der i spanmålsprisen äfven ingår transportkostnad, emedan icke heller denna stad ligger vid hafvet. Följaktligen torde också den jemförelse, som under januari-riksdagen från statsrådsbanken med mycken styrka framhölls, enligt mitt förmenande icke vara fullt exakt, ehuru jag villigt erkänner, att tullen, särdeles då den uppgår till så pass betydliga belopp som i Frankrike och Tyskland, äfven i sin mån inverkar på priset.

Det vore visserligen åtskilligt annat att säga, men jag tackar herrarne för det tålmod herrarne visat vid åhörandet af mitt långa föredrag. Jag har nemligen ansett mig pligtigt att vid något tillfälle redogöra för min ställning till tullfrågan och de skäl, hvarför jag kommer att med godt samvete nedlägga min sedel för bifall till utskottets förslag. Jag respekterar för öfrigt allas åsikter, således äfven motsidans, men jag ber herrarne att icke drifva denna vår diskussion till personlighet eller bitterhet, utan tänka att vi i sjelfva verket hafva samma mål för ögonen, nemligen ett älskadt fosterlands välfärd. Vi kunna väl tänka olika om medlen, men samma mål hafva vi dock alla för vårt sträfvande.

Jag anhåller om bifall till denna likasom till de följande punkterna i utskottets förslag.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Reuterswärd: Jag vill samvetsgrant undvika att ingå i någon debatt rörande sjelfva principfrågan, ty om denna har så länge tvistats och så mycket blifvit sagt både för och emot, att något nytt icke kan tilläggas. Men jag har begärt ordet egentligen för att till besvarande upptaga några spörsmål, som en föregående talare gjort. De flesta af dem hafva visserligen redan besvarats af den siste talaren, men ännu återstå dock några, hvarom jag önskar yttra mig.

Jag är aldeles förvissad derom, att de af eder, mine herrar, hvilka i detta nu icke af erfarenheten hafva funnit nödvändigheten af att inslå på det system, hvarom nu är fråga, icke af några skäl, de må vara aldrig så goda, skola i sista stunden ändra åsigt. Jag har emellertid blifvit uppkallad med anledning deraf att en föregående talare behagat att, i likhet med hvad som egde rum under förlidet års januarriksdag, snart sagdt rad för rad klandra utskottets motivering. Klart är, mine herrar, att det är lika omöjligt för bevillningsutskottet som för något annat, som hyser en bestämd mening, att motivera den så, att det är motståndaren i sak till behag. Om det nu icke faller herrarne i smaken, så få herrarne ursäktas det. Vi hafva icke kunnat göra det bättre. Dessutom känna herrarne ganska väl den omständighet, som föranledt oss att så skyndsamt som möjligt få denna fråga afgjord, hvilket gjort att det icke medgifvits oss att i fullständigare grad utveckla de motiv, som ledt utskottet till det resultat, hvartill det kommit.

Herr Hedlund klandrar bevillningsutskottet bland annat därför, att utskottet redan nu vid riksdagens början tagit sig före att bestämma öfver tullsatserna, och säger, att det är endast sedan statens behof blifvit känt, som det åligger bevillningsutskottet att pröfva i hvad mån detta behof skall fyllas genom tullar eller bevillningar. Jag hemställer till herr Hedlund, huruvida bevillningsutskottet skulle börja med sin tulltaxa först då, när statens behof blifvit till sina siffror kända, och nästan hela riksdagsarbetet är slut, hvarigenom riksdagen skulle förlängas i månader. Förutom det opraktiska i ett sådant åtgörande, måste herr Hedlund medgifva, att synnerligast när det gäller tullförhöjningar af den beskaffenhet, att landet redan för det löpande året skall hafva nytta deraf, det då är alldeles nödvändigt att dessa tullförhöjningar så skyndsamt som möjligt blifva afgjorda och tillämpade. Detta är också skälet, hvarför bevillningsutskottet nu vinnlagt sig om den allra största skyndsamhet och arbetat både för- och eftermiddag, för att så tidigt som möjligt låta Riksdagen erhålla kännedom om utskottets önsknningar och förslag.

*Tull på omalens
spannmål.*
(Forts.)

Vidare säger den ärade talaren, att vi skola bevisa, att jordbruket och näringarna äro i betryck. Ja, mine herrar, det vore icke svårt att bevisa den saken. Jag är säker derpå, att herr Hedlund skall gifva mig rätt deruti, att jordvärdet ständigt sjunker. Hvad bevisar det annat än att jordbruket är i betryck? De stora och många konkurserna uti mellersta och södra Sverige, bevisa ej de detsamma? Bevisar ej det jordbrukets betryck att kommuner, för att kunna betala två tusen kronor för t. ex. reparation af sin kyrka eller ett skolhus, nödgas gå till regeringen med begäran att få upptaga ett mångårigt amorteringslån å nämnda belopp? Skedde sådant för 10 eller 20 år sedan? Häntyder icke allt detta på fattigdom?

Samme talare påstod också, åberopande sina tabeller, som han alltid har till hands, att de ökade tillverkningsvärdena skulle bevisa näringarnas förkofran. Det är icke sant, att så i allmänhet är förhållandet, och jag kan derpå hemta bevis ur min egen erfarenhet. Jag drifver nemligen inom samma ort på tvenne ställen en likartad handtering, å det ena i mindre och å det andra i större skala, för öfrigt under enahanda förhållanden, och jag kan försäkra herr Hedlund, att der jag drifver handteringen i liten skala, der får jag någon behållning, men att jag i det andra fallet lider årlig förlust.

Talaren påstod vidare, att vi kommit med vilseledande siffror, när det varit fråga om den intecknade gälden, emedan vi tagit städernas skuldsättning med i beräkningen. Vi hafva i detta afseende naturligtvis tagit i betraktande landets ställning i dess helhet, och när man ser hvilken ofantlig skuldmassa vårt land har, hvartill räntorna måste till största delen gå till utlandet, då är det klart att hvarje fosterlandsvän deraf måste förskräckas, i synnerhet när han ser huru detta ar för år ökas, det må nu vara städerna eller landsbygden som skuldsätta sig. Detta är hvad vi hafva velat visa.

Herr Hedlund nämnde äfven, angående varning mot odling af höst-säd, att detta icke blifvit lemnadt från vederhäftigt håll. Hvad »vederhäftigheten» angår, kan jag visserligen icke svara därför, men nog var

Tull på omalendet
spanmål.
(Forts.)

det herr Hedlund sjelf, som vid *sista**) riksdagen yttrade detta: »jag vill afråda hvarje svensk jordbrukare att odla höstsäd». Således hafreodling. Men det bar sig icke bättre till än att några månader derefter äfven hafrepriset föll. »Ja», säger herr Hedlund, »slå eder då på mejerihandtering.» Men när äfven detta icke vill lyckas oss, då återkomma vi till nomadlifvet, och dit vill herr Hedlund föra oss, han, en framåtskridandets man!

Han sade, att vi hade åberopat ett enstaka fall vid talet om att producenten ganska ofta får betala tullen. Vi hafva blott åberopat ett enstaka fall, nemligen det som har afseende på spanmål, därför att vi vid detta tillfälle icke hafva något annat ämne att behandla. Men jag kan åberopa flera sådana fall, såsom den siste talaren gjorde i fråga om maskiner. Jag kan bland annat omtala, att jag under många år sålt största delen af tackjernstillverkningen till Ryssland. När tullsatsen der slutligen blef betydligt förhöjd, ville de nog köpa mitt tackjern, men endast på det vilkor att jag betalade tullen sjelf.

Den ärade talaren sade vidare, att *sista* tiden har visat, huru lätt det är att få låna penningar, blott man har goda säkerheter. Ja, det är just dessa säkerheter, som börja fattas i landet. De bästa äro redan lemnade åt utländingar, och de som finnas kvar äro icke mera begärliga papper. Äfven detta måtte väl vara ett bevis på näringarnas betryck, att, när vi här i vårt fattiga Sverige hafva öfverflöd på penningar, vi icke kunna använda dem i produktionens tjenst.

Vi hafva äfven fått uppbära den grofva förebråelsen att arbeta i socialismens tjenst. Det göra vi visst icke. Vi hafva ingalunda ingått förbund med socialismen, snarare då våra motståndare. Vi söka att bygga vårt hopp på de menskliga dygderna och icke på lidelserna, och det är på öfvertygelsens väg vi vilja gå fram, ej på agitationens.

Man har ock uttalat sitt tvifvel rörande utskottets tanke att arbetaren skulle få någon del af arbetsprodukten. Denna del är verkligen icke den minsta, och jag kan försäkra herr Hedlund, att det i närvarande stund fins en mängd af våra mest naturliga näringar, der arbetaren får hela förtjensten. För öfrigt kan ingen med något fog förebrå mig, att jag skulle vara bland dem, som vilja låta arbetaren svälta. Jag har tvärtom i 40 år varit arbetsgifvare och känner arbetarens både behof och ställning.

Af aktning för min ärade motståndare och för att icke träffas af beskyllningen att vi icke skulle vara beredda att besvara hans inlägg i frågan, har jag, som sagdt, nu uppträdt och sökt visa honom den uppmärksamheten att icke lemna hans påståenden obesvarade. Jag slutar med anhållandet att få yrka bifall till den nu föredragna punkten, och då jag icke tänker vidare begära ordet i denna fråga, får jag förklara, att jag kommer att i alla öfriga delar rösta för bevillningsutskottets förslag.

Herr vice talmannen: Herr grefve och talman, mine herrar!
Liksom vid alla föregående tillfällen, då denna fråga varit föremål för

*) Vid anförandets justering upplyste talaren, att det åsyftade yttrandet af herr Hedlund fälts i kammaren den 30 januari 1886 vid remiss af en utaf talaren väckt motion angående ändringar i tulltaxan m. m.

kammarens behandling, yrkar jag äfven nu afslag å bevillningsutskottets framställning i denna punkt. Mitt hufvudsakliga skäl har jag många gånger upprepat — och jag har icke funnit skäl att afvika derifrån — och det är helt enkelt det, att tull på lifsmedel i allmänhet och särskildt på spannmål ökar lefnadskostnaderna för de obemedlade klasserna, och ökar dem i vida högre grad för dessa än för de mera bemedlade, samt verkar tillika ofördelaktigt för en mängd af de industrier, hvilkas arbetskostnader onaturligt uppdrifvas derigenom att man tvingar arbetarne att dyrare köpa sin föda.

Tull på omlagen
spannmål.
(Forts.)

En talare har visserligen sagt, att en skatt måste träffa den stora befolkningen, för att den skall kunna inbringa något i statskassan, men ehuru denna sats onekligen till viss grad är sann, har jag dock lyckligtvis hittills aldrig hört den tillämpas på en sådan skatteform, som företrädesvis och tyngst träffar den obemedlade.

Samme talare har också sagt, att om man bereder den stora massan tillfälle till väl lönad arbete, så finner arbetaren deri riklig ersättning för skatten. Ja, om allenast icke detta om vore, skulle ju denna sanning vara ganska god; men att bereda den stora massan tillfälle till väl lönad arbete, är någonting som lagstiftningen hittills varit alldeles oförmögen att göra och med säkerhet i all framtid blir oförmögen att göra, ty det är någonting som beror på helt andra förhållanden än sådana som kunna regleras af lagstiftningen.

För öfrigt är det något ganska egendomligt med denna fråga. Under det en beskattning på spannmål i form af tull förordas för att hjälpa jordbrukarne, söker man på samma sida på det lifligaste ådaga-lägga, att en sådan tull komme att företrädesvis betalas af utländingen, och att den följaktligen icke komme att i högre grad inverka på spannmålspriset inom landet.

Men hvartill skall då en åtgärd tjena, som icke anses komma att inverka på prisförhöjningen, men sprider oro och farhågor i landet? Vål är det sant, att vi vid denna riksdag stå inför förhållanden, som kanske nödvändiggöra i någon mån höjd beskattning, men i det afseendet finnas andra utvägar, och sådana äro äfven af regeringen föreslagna, hvilka väl äro vida mera tilltalande än den att söka ersättning för bristen i statskassan i tull på lifsmedel.

Jag är öfvertygad, att den föreslagna tullen på spannmål kommer att fördyra brödet, och jag är öfvertygad, att detta kommer att i ännu högre grad gälla, om Riksdagen skulle bifalla den i en senare punkt föreslagna mjöltullen.

Häremot har man uppställt det efter min uppfattning orimliga påståendet, att spannmålspriset icke inverkar på brödspriset. Detta må vara sant hvad beträffar finare bröd, men det är icke finare bröd, som utgör den arbetande klassens föda, och på det bröd, arbetaren äter, måste tullen väsentligt inverka. Dessutom lär väl ingen vara så främmande för förhållandena, att han icke vet, att å landet köper man icke sitt bröd färdigbakadt, utan der köper den stora mängden af befolkningen mjöl och bakar sjelf sitt bröd, och i städerna är förhållandet till stor del detsamma, så att detta skäl, att bagarne skulle vara de som få betala tullen, håller icke streck, och något hvar torde inse, att

Tull på omalen äfven om bagarne göra stora förtjenster, lära de väl icke vara så stora, att de kunna betala tullen.

spanmål.
(Forts.)

Det är efter min tanke en bland de betänkligaste åtgärder, som Riksdagen kan vidtaga, att nu inslå på en väg, hvars gränser och mål man alls icke känner. Det är alldeles otvifvelaktigt, att om Riksdagen nu bifaller den af bevillningsutskottet föreslagna tullen, står man visst icke vid gränsen af striden om tullarne. Alla andra länders erfarenhet i detta fall visar, att detta långt ifrån varit händelsen, utan samma tvist, som för närvarande föres mellan dem, som yrka tullfrihet för spanmål, och dem, som yrka tull på densamma, samma strid kommer säkerligen att flamma upp emellan dem, som önska högre tullar, och dem, som antingen vilja alldeles *afskaffa* tullarne eller åtminstone *ät-nöja* sig med de *åsatta* tullarne.

Denna fråga sammanhänger med många andra frågor. Det har förespeglats oss, att vi nu skulle få en hel rad af industritullar, och det är sannolikt att vi, så långt traktaterna det medgifva, komma att redan inom den närmaste framtiden blifva dermed välsignade.

Dessa industritullar hafva mycket större seghet än spanmålstullarne, och det kan hända, att när vi en gång bli qvitt de senare, vi nödgas hafva qvar de förra, för att icke ruinera en mängd näringar, som uppstått och utvidgats på grund af tullskyddet. När dessutom alla andra industrier få tullskydd eller ökad tullskydd, uppstår fråga om sådant för de industrier, som nu i sådant afseende bero på traktaterna, och för att kunna göra dem relativt rättvisa, uppstår fråga om att upphäfva traktaterna, som dock för exporten och sjöfarten hafva så stor betydelse.

Jag upprepar, att jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten i utskottets betänkande, och jag anhåller hos herr greffen och talmannen, att särskild proposition måtte framställas på hvart och ett af de i punkten uppräknade särskilda spanmålsslagen äfvensom slutligen på alla de öfriga slagen.

Herr Adelsköld: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång måste för ett ögonblick upptaga kammarens dyrbara tid, men jag har framtvingsats af den ärade talaren på södra kalmarbänken, herr Samzelius, hvilken funnit för godt gifva mig en liten uppsträckning för ett uttalande rörande statens affärer vid 1887 års riksdag. Jag vidhåller emellertid att affärsställningen verkligen kunde antagas vara sådan jag då uppgaf, ehuru den, af allmänt bekanta orsaker, sedan försämrats, hvilket jag emellertid, såsom icke varande spåman, svårligen kunde förutsäga. Vidare har han behagat lägga yttranden i min mun, som jag aldrig haft. Herr Samzelius sade nemligen, att jag i tullfrågan inblandat försvarsfrågan, och att jag skulle hafva yttrat, att en afspärning af våra kuster skulle vara olycklig för försvaret, hvarom han i sin egenskap af moderat protektionist icke kunde vara med, enär han ansåg, att afspärningen borde göras med moderation, emedan den då vore nyttig — eller någonting ditåt.

I anledning häraf ber jag få taga kammaren till vittne, att jag icke yttrat ett ord i försvarsfrågan, och hade detta skett, så skulle nog herr talmannen med sin klubba nedtystat obehörigt prat.

Mitt yttrande föll ungefär sålunda och rörde frågan om skadlig-Tull på omlaten spannmål.
 heten af de föreslagna lifsmedelstullarne: »När en fiende vill förtrycka ett land, är hans första åtgärd att afspärra gränsen och blockera kusterna, för att hämma och afstänga tillförseln, och derigenom sätta landets invånare på svältkur och på sådant sätt underkufva dem. Så gjorde tyskarne 1870 med Paris. Och när Napoleon I icke på annat sätt kunde betvinga England, upplann han kontinentalsystemet, alla äkta tullfräres ideal, hvilket går ut på att afspärra gränserna med tullkordonger, hvarefter man med god smak kan äta upp hvarandra inbördes». Så ungefär föll mitt yttrande, som sålunda icke i ringaste mån rörde försvarsväsendet. Det kunde hafva varit intressant nog att lå egna den värde talarens långa anförande en liten vidräkning och belysning, om tiden sådant medgäffe; men då så icke är förhållandet, och då det dessutom i mångt och mycket vederlägger sig sjelft, vill jag endast taga fasta på ett yttrande, om jag uppfattade det rätt, att *han* ansåg sig icke kunna lösa den viktiga tullfrågan, och derom är *jag*, efter afhörandet af hans fem kvarts långa »kåseri», fullkomligt öfvertygad; men hvarför icke i stället säga detta genast, så kunde lifsmedelstullarne varit pålagda och segern vunnen så mycket förr.

Herr Leffler: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag hade icke tänkt att förlänga diskussionen i denna fråga, utan ämnat inskränka mig till en öppen förklaring, att icke något skäl blifvit frambragt, som kunnat i ringaste mån rubba min förutvarande ståndpunkt. Men jag har funnit mig uppkallad af några yttranden af en talare på kalmarbänken, herr Samzelius. Först och främst ber jag därför att få inlägga en protest mot den punkten i herr Samzelii föredrag, der han tycktes lägga i en föregående frihandelstalares mun ett oqvädinsord, som alldeles icke blifvit användt.

Vidare får jag uttala min beundran för — och min förundran öfver — den skarpblick, för att icke säga allvetenhet, som satt herr Samzelius i stånd att med sådan visshet säga oss icke blott hvad furst Bismarck egentligen åsyftade, när han genomdref spannmålstullar för tyska riket, utan äfven hvad statsrådet Gripenstedt skulle hafva tänkt och gjort med afseende på den föreliggande tullfrågan, om han nu hade lefvat.

Slutligen måste jag beklaga att, när herr Samzelius en gång skulle inlåta sig med en frihandlare på ett sådant långt tankeutbyte, som det han nyss här utförligt refererade, han då just skulle råka på en så, med förlof sagdt, enfaldig motståndare. Ty kan väl en person med vanligt sundt förstånd och någon nationalekonomisk insigt verkligen tro, att ett konstant rågspris af 1 krona per tunna i vårt land — under det att brödspanmålen i utlandet, tack vare t. ex. skyddstullar, kostade ungefär lika mycket som för närvarande — skulle hafva till följd att all vår åkerjord förvandlades till betesmarker och våra arbetare finge svälta eller emigrera? Nej, mine herrar, de utomordentligt gynnsamma produktionsvilkor, som Sverige under nyss antyddu förutsättningar skulle erbjuda, skulle fast mer sätta oss i stånd att i konkurrensen på verdensmarknaden totalt besegra alla nutidens förnämsta industriländer — och derigenom bereda icke blott våra egna arbetare tillräcklig sysselsätt-

Tull på omalenning och riklig utkomst, utan äfven framkalla en kolossal immigration af utländska kapital och arbetskrafter.

(Forts.)

Herr greve och talman! Jag anhåller om afslag å första punkten i bevillningsutskottets betänkande, särskildt i hvad den angår tull å vår brödspanmål, hvete och råg.

Herr Hedlund; Jag har begärt ordet för en personlig förklaring. Under förra riksdagen förekom något, hvaraf jag föranleddes att ställa en replik till en föregående talare — jag kan icke säga hvilken, men jag vill nästan minnas att det var densamme, mot hvilken jag nu uppträder. Det har sagts på förmiddagen, att jag då skulle hafva yttrat, det jag ville afråda hvarje svensk jordbrukare att odla höstsäd. Jag kunde icke påminna mig detta yttrande, men för säkerhetens skull undersökte jag protokolken, och det visar sig, att ett sådant yttrande af mig aldrig blifvit fäldt. »Utgående från den grundsats, att man bör hafva respekt för sanningen, ber jag äfven, att man må hafva respekt för andras yttranden, och att när man citerar, man citerar riktigt». — Jag ber att få upprepa detta med hänsyn till de ord, en föregående talare lagt i min mun, ord, hvilkas sanningsenlighet jag bestrider, och då är det *han* som är skyldig bevisningen.

Herr Bennich: Herr greve och talman, mine herrar! Det är icke min afsigt att ingå i vare sig kritik af bevillningsutskottets betänkande eller polemik med olika tänkande. Jag har endast begärt ordet för att fullt klart och tydligt uttala, att oakadt de sorgfälligaste öfverläggningar med mig sjelf angående lämpligheten af en förändring i vårt tullsystem till följd af de närvarande tryckta omständigheterna, har jag kommit till den fasta mening, att det system, vi hittills följt, är för vårt land det lyckligaste. Jag är också öfvertygad derom, att om det nya system, som nu förfäktas, kommer att införas, blir följden långt ifrån lyckobringande för fosterlandet. Jag önskar innerligt, att ett annat resultat måtte visa sig; men jag fruktar att min önskan i detta fall blir sviken.

Slutligen ber jag att få förklara, att om Kongl. Maj:t kommer att utfärda en lag i den riktning, som Riksdagen nu synes vara i begrepp att besluta, skall jag anse det såsom en helig pligt att utan afseende på min personliga åsigt strängt tillämpa denna lag, så länge jag har uppdraget att vaka öfver tullförfattningarnas efterlefnad.

Jag yrkar afslag å förevarande punkt af bevillningsutskottets betänkande.

Herr Ekman: Herr greve och talman, mine herrar! Motivet för mitt uppträdande är detsamma som den föregående talarens, nemligen att få gifva till känna, att efter sorgfällig granskning af föreliggande fråga jag icke kunnat komma till annan uppfattning än den, jag varit i tillfälle att förut i denna kammare uttala. Ställningen har nu sedan dess så förändrats, att man kan på förhand tillräckligt klart inse, huru utgången af omröstningen skall blifva. Vid sådant förhållande är det efter mitt förmenande icke lämpligt att upptaga kammarens tid med något längre anförande, hvilket i alla fall, framstaldt af mig, icke skulle

kunna bättre utreda denna fråga, än den af andra förut blifvit utredd; *Tull på omalens spannmål.* men det kan vara ett behof för den enskilde riksdagsmannen att i protokollet få antecknadt, att han icke tillhör den del af riksförsamlingen, som i nu föreliggande viktiga fråga dikterat beslutet, och det är af denna anledning som jag begär att få min vördsamma protest mot införande af lifsmedelstullar antecknad till kammarens protokoll.

(Forts.)

Jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten och kommer att konsekvent yrka afslag å alla öfriga punkter, som afse införande af tull på lifsmedel.

Herr Forssell, Hans: I en politisk situation sådan som den nuvarande skulle det väl kunna hända, att en eller annan af dem, som hittills hyst föga benägenhet för lifsmedlens beskattning, skulle afhålla sig från omröstningen eller till och med gifva sin röst för det så kallade nya systemet, endast af trötthet och leda vid striden. Om så förhåller sig vid detta tillfälle, innebär den omständigheten för den, som anser sig icke hafva rätt att förtröttnas, endast en ökad anledning att allvarligt pröfva de skäl och omständigheter, som föreligga vid frågans slutliga afgörande.

De af bevillningsutskottet anförda skälen för spannmålstullar äro, såsom lätt synes, gamla bekanta; de skilja sig föga från dem, hvilka vi å vår sida upprepade gånger pröfvat och anse oss hafva fullständigt vederlagt. Bevillningsutskottet har icke kunnat förebbringa ens en skymt af sannolikhet för, att de föreslagna tullsatserna skulle kunna befrämja vårt eget jordbruks utveckling till högre fullkomlighet eller sätta det i stånd att bättre än förut lämpa sig efter *nya* produktionsvilkor. Hvad mera är, utskottets förslag innebär, efter hvad det sjelft säger, icke ens någon nämnvärd ögonblicklig hjälp för jordbrukarne och gifver icke jordbruket något hopp om att återfå de gamla produktionsvilkor, öfver hvilkas förlust de så bittert klaga.

Den tullsats, som utskottet föreslagit, är, såsom utskottet sjelft visat, sådan, att den icke står i något förhållande till det verkliga prisfallet, och efter utskottets egna beräkningar kommer dessutom denna i sig jemförelsevis ringa tullsats, om den betraktas i sin verkan till förhöjning af spannmålsprisen, att vara af alldeles försvinnande liten betydelse. Det står således ovederlagdt kvar, att det nya systemet hjälper icke dem, som det skulle hjälpa, och att man således af dess antagande icke har att vänta sig någon annan följd än den oro och det obehag i socialt och politiskt hänseende, som det sannolikt kommer att vålla.

Men — kan man fråga — finnes det då icke i den nuvarande ställningen något nytt skäl, som kunde vara att lägga till de gamla, och som kunde förtjena beaktande?

Jo, ett sådant nytt skäl finnes verkligen vid denna riksdag, och det är förunderligt, att bevillningsutskottet, som varit så nitiskt att taga vara på alla stöd för sina påståenden, äfven de svagaste, icke eguat den ringaste uppmärksamhet åt det, som kan hemtas från statsverkets finansiella ställning. För mig är denna omständighet af särskildt stor betydelse; jag bekänner öppet, att den finansiella synpunkten i tullpolitiska spörsmål för mig är af stor vikt, och att jag rätt väl

Tull på omalen kan tänka mig sådana förhållanden, under hvilka den måste vara framför andra bestämmande, emedan statsverkets behof gå framför allt. *spanmål.* Det kan inträffa sådana förhållanden, då äfven de, som ur ekonomisk eller social synpunkt ogilla en beskattning sådan som den nu föreslagna, likväl måste mottaga eller vidhålla en dylik skatt helt enkelt därför, att någon annan icke står att få.

Men på samma gång måste jag äfven tillägga, att den *nuvarande* finansiella ställningen efter min uppfattning icke är sådan, att den skatt, hvarom nu är fråga, kan anses tillrädlig eller nödvändig. Det är sant, att vi i detta ögonblick icke kunna svara våra motståndare detsamma som för några år sedan, då statskassan var rikligt försedd; det är sant, att statsverkets beräkneliga inkomster för år 1889 icke svara emot de beräknade utgifterna och att *skilnaden* mellan tillgångar och utgifter nu är ganska betydlig. Men, mine herrar, om man tager närmare kännedom om denna skilnad, visar det sig att den beror icke derpå, att sådana statsverkets inkomstkällor som tullmedlen, allmänna bevillingen, stämpelpappersmedlen, brännvinsmedlen eller postmedlen skulle visa tecken till utsimande, hvilket åter skulle antyda, att produktions- och konsumtionsförmågan hos befolkningen i väsentlig grad sjunkit; utan den beror, denna skilnad, *dels* derpå, att af staten under de senaste åren medgifvits icke obetydliga skattenedsättningar, *dels* derpå, att å arrendemedlen måst lemnas *tillfälliga* eftergifter, *dels* derpå, att telegrafmedlen lemnat någon brist, *dels* derpå, att ett olyckligt misstag egt rum i fråga om beräkningen af föregående års öfverskottsmedel, *dels* slutligen å en mycket allvarsam brist i jernvägstrafikbudgeten.

Men, mine herrar, hvad särskildt den sistnämnda bristen beträffar, — hvilken ostridigt är af den allra allvarsammaste betydelse — måste man väl säga, att boten skall sökas der felet ligger. Om icke statens jernvägsindustri slutligen skall blifva en obotlig kräfta för våra finanser, måste man söka *dels* bedrifva jernvägsbyggandet så försigtigt som möjligt och *dels* ordna trafiktaxan så, att denna industri åtminstone hjälpligt bär sig. Det är alldeles orimligt att för en brist af denna natur, växande med åren och kanske med lavinens hastighet, söka bot i beskattning, allra helst beskattning på lifsmedel. Och hvad de öfriga nu uppräknade nedsättningarna af statsverkets inkomster beträffar, är det uppenbart, att den tillfälliga minskningen i arrendeinkomsterna, i telegrafmedlen, likasom det tillfälliga misstaget i fråga om öfverskottsmedlen, alla äro af sådan mer öfvergående natur, att för dem icke bör sökas hot i skatter, hvilka äro af *sådan* beskaffenhet, att de lätt blifva ordinarie inkomstkällor för statsverket. Det ligger vid hvarje beskattningsoperation synnerlig vikt derpå, att man afpassar den skatt, som begäres, efter naturen af det behof, som framkallat densamma. Mot ett tillfälligt statsbehof skall svara en tillfällig och derefter afpassad skatteinkomst; för ett nytt, stort och stadigvarande statsbehof sökes deremot upp en ny skattekälla, hvars utveckling kan afpassas efter samma behofs utveckling.

Betraktar man ur denna synpunkt den skatt på lifsmedel, som nu är i fråga att påläggas svenska folket, så visar det sig först och främst, att den efter våra förhållanden är högst betydlig. Vi skola i sjelfva verket i dag besluta oss för att afslå eller antaga en skatt på våra

flesta och viktigaste lifsmedel, ty det är ju så, som våra motståndare^{Tull på omalen} öppet förkunna, att spanmålstillarne utgöra det första steget på en^{spanmål.} väg, som skall leda till tullar å alla öfriga förnödenheter. Det ligger^(Forts.) i den politiska situationen, och det är en följd af hela partiorganisationen inom Riksdagen, att efter denna skatt måste följa den skatt på landbrukets öfriga produkter, hvarom vidlyftiga motioner redan äro väckta.

Tager man nu hänsyn till hela systemets kraf, då visar sig, att den åsyftade lifsmedelbeskattningen bör beräknas gifva allra minst 6 millioner och att den mycket lätt stiger upp till 10 millioner kronor i årlig statsinkomst. Nå väl, mine herrar, det kräfvdes väl icke stor erfarenhet af politiska förhållanden för att inför dessa storartade skatte-siffror komma till den slutsatsen, att har statsverket en gång kommit åt sådana inkomster, och har det fått behålla dem några år, så skall det icke råda någon stor förlägenhet om inkomstens ändamålsenliga användning. Det kommer att gå så lätt och fort att konsumera denna inkomst, vare sig, såsom mången nog ser hägrande i en nära förestående framtid, till skattenedsättningar å vederbörligt håll, eller till nya statsbehof, derhän att man inom ett å två år knappast skall märka, att dessa 6 eller 10 millioner i början voro ett verkligt öfverflöd. Men med detsamma skola vi också befinna oss i ett sådant finansielt läge, att denna nu så motbjudande skatt icke längre kan utan yttersta olägenhet undvaras. Mången, som nu motsätter sig densamma, mången, som nu ser dess obillighet, skall kanske då nödgas säga: »Det är sant, den är obillig, men den är nödvändig; vi kunna icke undvara denna skatt, ty det är icke möjligt eller ytterst svårt att få någon motsvarande ersättning af andra skatter». Allt detta under förutsättning att icke alldeles oberäknade omständigheter inträffa, såsom krig eller hungersnöd, hvilka med ett slags revolutionär styrka skulle bortsopta de ifrågakvarande skatterna.

Till de herrar, som i detta ögonblick tänka som så: »det är icke värdt att längre kämpa emot spanmålstillarne; låt gå och må protektionisterna få försöka sig; de föreslagna tullarne komma dock icke att ega bestånd mer än ett eller annat år!», till dem vänder jag mig därför med ett: *gif akt!* Det gäller icke en beskattning för ett eller annat år, utan för årtionden, det gäller att pålägga skatter, hvilka alldeles icke skola kunna afskaffas lika lätt som de pålades och som likväl under hela den tid de utgå skola komma att i politiskt och socialt hänseende vålla oss många bekymmer. Här om någonsin gäller den goda regeln: *principiis obsta!* och därför, herr grefve och talman, ber jag att få yrka afslag.

Grefve Posse: Herr grefve och talman, mine herrar! Hvad hjälper det, detta tillrop att vi skola akta oss? Vi kunna dock icke freda oss från den utgång af frågan, som vi med säkerhet kunna förutse. Vi äro både i form och realitet öfvermannade och måste mottaga det beslut, kammaren snart kommer att fatta, med jemmod, med betänksamhet och kanske äfven med förhoppning att i framtiden kunna bidra till att dess följder blifva mindre betungande, mindre skadliga för landet, än vi nu befara. Jag har begärt ordet endast för att i

Tull på omalen
spanmål.
(Forts.)

protokollet få antecknad, att jag på den nu föredragna punkten yrkar afslag och i konsekvens dermed äfven afslag på de följande punkterna i betänkandet.

Friherre Klinckowström: Innan jag yttrar några få ord i sak, anser jag min pligt fordra, och jag tror att mången inom Riksdagen och i hela landet med mig deri instämmer, att framföra min underdåniga tacksamhet för det budskap Hans Maj:t Konungen genom den främste ledamoten i statsrådet här lemnat i kammaren vid början af denna session. För oss är det så mycket mer glädjande, som den afgångna regeringen icke varit en hela landets utan en *parti*-regering och det kommer oss att hoppas att den regering, som af Kongl. Maj:t nu är utsedd, kommer att ställa sig, såsom vederbör, *öfver* partierna och icke i det ena eller andra partiets leder. Jag skulle lika mycket hafva beklagat, om jag sett denna regerings ledamöter ställa sig i våra som i herrar frihandlares leder.

Jag hade ämnat yttra mig temligen vidlyftigt i frågan; men då tiden är så långt framskriden, då jag står som den siste på listan och vi troligen kunna komma till votering redan nu på förmiddagen, vill jag därför endast nämna för herr Hedlund, efter som jag lofvade honom det under hans föredrag, att förteckningen efter officiella uppgifter öfver in-teckningar i fast egendom under år 1886 verkligen varit publicerad så väl i Aftonbladet för den 12 januari 1888 som äfven i Svenska Dagbladet för samma dag och samma år. Här äro de, om herr Hedlund vill se dem.

Hvad beträffar herr Bennich, så oaktadt jag verkligen icke vill fortsätta striden med honom, vill jag dock nämna, att den del af herr Bennichs anförande, der han gjorde sig så att säga till profet, naturligtvis icke kan med fakta bestridas, men långt från att följa Juda-folkets exempel, som stenade sina profeter mellan altaret och templet, får jag tvärtom tacka honom därför att han icke ingått i en saksdiskussion, ty jag erkänner honom såsom en af de farligaste och talangfullaste motståndarne till mina åsigtter.

Det må mig icke förtänkas, då den nu föreliggande frågan under, jag vågar säga det, 22 års tid utgjort det hufvudsakliga föremålet för min offentliga verksamhet, att jag då med glädje helsar den dag, då denna fråga blir så afgjord, som jag alltid önskat, och jag kan försäkra herrarne, att jag tvärt emot den talare, som, näst före den siste, yttrade sig, att denna tull på sådana lifsmedel, som inom landet produceras, långt från att träffa konsumenten, kommer att till största delen af den utländske varuafsändaren till Sverige utbetalas. Jag har här rika faktiska uppgifter att i frågan förete, men tiden förbjuder det och jag tror att det icke tjänar något till. Hvar och en af oss, mine herrar, har troligen redan fattat sitt beslut, och huru beslutet än må utfalla, skall jag nu, såsom jag hittills gjort, med ganska stort jemmod rätta mig derefter, öfvertygad som jag är att, om vi nu förlora, *måste* vi ovilkorligen i en nära liggande framtid vinna vår sak äfven i denna kam-mare.

Jag har äran förklara, att jag ämnar rösta för bifall för alla punkter, som förekomma i bevillningsutskottets nu föreliggande betänkande.

Herr Wærn: För min del kan jag icke annat än på det bestämdaste protestera mot det förslag, som här är afgifvet. Betraktar man den föreslagna tullen såsom skatt, är den olämplig, ty den faller tyngre på de provinser, som producera mindre spanmål än andra, och tyngre på den stora arbetsklassen, som har mindre förmåga att bära densamma, än på de förmögnare klasserna, i hvilkas föda spanmål i mindre förhållande ingår; och betraktar man åter densamma såsom skydd, är den äfvenledes olämplig, ty ett skydd, som skall fylla sitt ändamål, bör verka ej blott för ögonblicket, utan afser att äfven under en längre framtid hjälpa de näringar, som äro i förlägenhet, men här saknas alla garantier för att representationen fortfarande skall anse spanmålstullar lämpliga. Syftet med detta förslag är blott att afhjelpa olägenheterna af ett prisfall, dervid det förhållande är att taga i betraktande, att spanmålspisen liksom andra pris ständigt vexla. De kunna falla än ytterligare till den grad, att det med tullen afsedda skyddet alldeles icke ernås, eller också kunna prisen stiga, och då förestår oss, såsom herr Forssell anmärkte, den risk att statsregleringarna under tiden blifvit uppgjorda med beräkning af den stora inkomst spanmålstullarne lemnat, så att vi icke, utan att pålägga nya ökade skatter, kunna undvara dem, ehuru jordbruket icke längre behöfver tullskyddet.

Det är vidare antydt i betänkandet, att den föreslagna åtgärden skulle vara inledningen till ett nytt system, afseende att hjälpa vissa industriidkare på den stora allmänhetens bekostnad; härigenom kan emellertid inträffa, att innehafvare af kapital förledas till dess nedläggande på en rörelse, hvars bestånd blir baserat på ett fortfarande af höga tullar. Ett borttagande deraf komme då att vålla de största ekonomiska olyckor, och en mängd personer komme att förlora sina penningar på hvad som ej längre lönade sig; det ansvar, som ådrages genom införande af detta system, kan ej uppskattas nog högt, och för min del yrkar jag afslag.

Herr Bäckström: Jag begagnar det tillfälle, som erbjuder sig att ännu en gång protestera mot dessa förhatliga spanmålstullar, som drabba hårdast de mindre bemedlade och äro, enligt min uppfattning, endast af ett tvifvelaktigt gagn för ett ringa fåtal. Huru beslutet kommer att aflöpa här i kammaren, det är redan på förhand gifvet, men min fulla öfvertygelse är, att om kammaren beslutar dessa spanmålstullar, blifver detta det till sina följder olyckligaste beslut, Första Kammaren under sin 22-åriga tillvaro fattat. Jag yrkar afslag på hela betänkandet.

Herr Rundbäck: Då de flesta länder, med hvilka Sverige har affärsförbindelser, byggt sin handelspolitik på skyddstullsystemet och befunnit sig väl deraf, och sedan derjemte vårt eget folk allt allmänare omfattat samma system, hvilket äfven konstateras af den förändrade politiska ställningen både vid riksdagen och inom regeringen, trodde jag knappt, att frihandels ärade målsmän skulle anse det lönt att vidare fortsätta striden mot den systemförändring, som nu antagligen förestår. Då emellertid denna min förmodan visat sig ogrundad, tillåter jag mig äfven yttra några ord i frågan. Dervid vill jag emel-

Tull på omalen
spannmål.
(Forts.)

lertid icke till vederläggning upptaga de anmärkningar, som rigtats speciellt mot bevillningsutskottets betänkande, dels därför att dessa redan blifvit tillräckligt besvarade af utskottets egna ledamöter och dels därför att bristande tekniska insigter förbjuda mig att i det händelseendet uppträda. I stället vill jag yttra mig mera principiellt i frågan, och med ledning af erfarenhetens och den faktiska verklighetens vittnesbörd visa, hvarthän det följda systemet fört oss, för att sålunda af dess frukter uppvisa dess art och på samma gång behöfvat, för att icke säga nödvändigheten, af en systemförändring.

Att börja med ber jag sålunda få meddela angående *den allmänna ekonomiska ställningen i landet* hvad erfarenheten vittnat under den tid af nära 30 år, hvarunder jag såsom folkskoleinspektör varit i tillfälle att följa den ekonomiska utvecklingen hos folket inom en ganska vidsträckt del af landet.

Och har jag dervid funnit, att i den mån utlandet började mer och mer förse oss med våra behof, och dess varor och alster allt ymnigare började öfversvämma landet och genom landthandeln med dess utborgningssystem och finmaskiga nät af handelsbodas spridas till nästan hvarje by och hvarje undangömd vrå af landet, så började ock med detsamma den gamla enkelheten i vanor och lefnadssätt försvinna bland folket, så började husflitens och hemslöjdens alster allt mer undanträngas af utländsk grannlåt och utländskt kram och med detsamma folkets fattiga styfrar allt ymnigare rinna bort i utländingens fickor, utan att få befrukta vårt näringslif eller gifva nya sporrar åt den inhemska företagsamheten. Och då vidare efter hand utländingen allt mer inkräktade vår varumarknad, under det vår egen export till utlandet allt mer försvärades eller förhindrades af det skyddstullsystem, andra stater antagit, så märkte jag, hurusom näringarna hos oss började allt mer tyna och gå under, och hurusom arbetstillgången och arbetsförtjensten inskränktes och sjönko, samt huru såsom följd härat källädrorna för allmän och enskild välmåga mer och mer utsinades och förtorkades.

Deremot växte behofven och framför allt behöfvat af nya penningförlag. Detta behof tillfredsstälde man till en början dels genom användning af andra besparingar och dels genom att i penningar förvandla det rika arf, våra fäder sparat åt oss i våra skogar, och dels sedermera, när dessa tillgångar tröto, genom skuldsättning eller upptagande af lån.

Och för att tillgodose detta lånebehof hade man eller fick man å ena sidan hypoteksföreningarna, som mot inteckningar utlemnade långa amorteringslån, hvilken rörelse bedrifvits med den framgång, att fastigheterna numera äro intecknade till ett belopp af nära halfannan milliard och till nära 42 procent af taxeringsvärdet. Å andra sidan betjenades lånebehöfvat af de många bankerna med sina talrika afdelningskontor, hvilka på den personliga krediten utlemnade vaxlar eller lån på korta papper, hvilka lån genom sina täta omsättningar allt mer lockade in allmänheten på vigilansens slippriga och farliga stråt.

Men — säger herr Hedlund — med denna upplåning är ju ingen skada skedd, då kapitalet måste finnas till, churu i andra egendomsformer. Häremot vill jag dock erinra om hvad som redan förut blifvit

sagdt, att största delen af åtminstone de intecknade lånen upptagits i utlandet och att alltså räntorna och annuiteterna gå till de utländska långgifvarne och komma dem till godo, hvarjemte jag får tillägga, att säkerligen en betydlig del af sjelfva lånen återvändt till utlandet för införda och förbrukade öfverflödsvaror och annat, som visserligen icke varit af beskaffenhet att öka förmögenheten.

Emellertid vans dock genom dessa upplåningar, att man en lång tid bortåt kunde ej blott uppehålla ställningen utan äfven gifva densamma ett ganska vackert utseende. Men att ett bakslag skulle komma på ett så ihåligt hushållssystem, det kunde hvarje förnuftig och tänkande menschiska tydligen inse. Och det lät icke heller allt för länge vänta på sig. Snart nog började det nemligen taga emot att betala de dryga räntorna och annuiteterna på de långa lånen, att passa på omsättningarna af de korta lånen samt att erlægga de alltjemt ökade skatterna och utskylderna. Men man hanglade sig dock fram, så godt man kunde, så länge man lyckades få afyttra sina egna produkter för någorlunda skapliga pris. Men så kom slutligen denna allmänna kris, som nu hemsöker oss och hvilken hotar att blifva permanent — och då densamma verkat, att varuvärdena och med detsamma fastighetsvärdena ganska betänkligt sjunkit och att de fleste jordbrukare och öfrige näringsidkare derigenom blifvit utsatta för en mycket känbar egendomsreduktion, så har nöden inträdt på fullt allvar och kampen för tillvaron blifvit ytterst bekymmernam, att icke säga hopplös för större delen af den stora allmänheten. Derfor hafva vi ock bevittnat, hurusom tusenden af det produktiva arbetets män stupat och i sitt fall dragit med sig tusenden smärre eller större förmögenheter. Och nu står turen till tusende andra, hvilkas fall är att anse blott såsom en tidsfråga. Och att dessa nya olycks kandidater skola falla offer för de bedröfliga konjunkturerna, är desto säkrare, som det numera börjar temligen allmänt vara slut med krediten, hvilken sålunda icke såsom förut kan begagnas för att rädda sig undan från den hotande katastrofen.

Bevis för riktigheten här af lemna oss i mängd våra hypoteksföreningar, banker och öfriga kreditanstalter. Massor af deras kunder visa sig ur stånd att fullgöra sina förbindelser, hvilket har till följd å ena sidan massor af lagsökningar, konkurser, tvångsförsäljningar och administrationer och å andra sidan växande förluster å kreditgifvarnes sida. Ett ytterligare bevis på den sorgliga ställningen lemnar oss den myckna moraliska ruttenhet, som allt mer framträdt i våra affärsförhållanden och öfver dem kastat sina mörka skuggor. Och slutligen ha vi äfven ett talande bevis på ställningens allvar i utvandringen, hvilken i allmänhet utgör en ganska tillförlitlig mätare på det ekonomiska välståndet i ett land — och fästa vi oss vid detta bevis, så finna vi, att Sverige blott under de tre senaste åren 1885—1887 genom utvandring mistat nära 80,000 menniskor, till mesta delen vuxet och arbetsfördt folk, en åderlåtning på vår folkstock, som jag anser jemförlig med hvad ett krig skulle åstadkomma, och derjemte desto mer oroande, som den tilltager i betänklig grad. Sålunda utgjorde utvandringen år 1886 150 % af hvad den utgjorde 1885 och år 1887 närmare 250 % af hvad den utgjorde år 1885.

Sådan, mine herrar, har den ekonomiska utvecklingen varit och

*Tull på omalen
spannål.
(Forts.)*

Tull på omatens
spanmål.
(Forts.)

sådan har den ekonomiska ställningen blifvit, och då må man väl ega rätt och skäl att framställa den frågan, om detta system längre duger att läggas till grund för den allmänna hushållningen i landet, samt om icke härmed nödvändigheten af en systemförändring kan anses vara till fullo bevisad.

Sedan jag i det föregående visat det följda systemets följder för landet i allmänhet, ber jag äfven få i korthet påpeka en annan sak, nemligen dess inlytande på statens affärsställning.

I fjor tog jag mig friheten, då jag sista gången hade ordet några dagar före upplösningen af riksdagen, att framhålla att anledning icke saknades till farhåga att statens egna affärer befunno sig på en betänkelig dekadans. Då gafs emellertid af regeringen och hennes efter-sägare den bestämdaste försäkran att statsverkets affärer voro öfverdådigt lysande, och detta åberopades till och med såsom ett bevis för det följda systemets utomordentligt goda verkningar. Samma jargon hörde man äfven sedermera under den efterföljande valagitationen i landet, då tullfrågan var hänskjuten från representationen vid riksmötet till den s. k. upplysta allmänheten på folkmötena. Men svårligen har någonsin någon försäkran blifvit grundligare dementerad än denna. Under den korta tiden sodan dess hafva nemligen krisens vågor nått upp till sjelfva statskassans höjd och har det betydelsefulla steget tagits från statsöfverskottens blomsterstig till statsbristernas bekymmer. Och så fort sedan resan utför här gått! Sålunda hade vi år 1885, det första, under hvilket den nu afgångna regeringen fungerade, ett statsöfverskott på 8,293,000 kronor. Detta sjönk sedan år 1886 till något mer än 3 millioner och år 1887 till 0 och har nu öfvergått till en statsbrist, som den afgångne finansministern visserligen beräknar till blott 2 1/2 millioner, men som, om den rätt beräknas, i sjelfva verket uppgår till omkring 7 millioner, hvilket jag åtager mig att bevisa, om så påfordras. Differensen, utvisande statskassans försämrade ställning, har sålunda på 4 år uppgått till omkring 15 millioner. Att ställningen utvecklat sig på detta sätt kan dock icke förundra någon, som uppmärksamt följt den successiva minskningen af statens inkomster och som med blicken fäst på det bedröfliga tillståndet i landet insett, att detta nödvändigt måste återverka på statens affärsställning. Numera synes ock sjelfva regeringen hafva kommit till insigt om den verkliga ställningen, såsom vi hörde redan vid riksdagens öppnande, då det framhölls, att det numera icke går så lätt som förut att uppgöra budgeten, något som väl ingen heller lär betviffa, då han tager notis om den framlagda utgifts- och inkomststaten för år 1889, hvilken bra mycket har likhet med en konkursstat, der aktivan icke obetydligt understiger passivan.

Enär alltså utvecklingen af statens affärer varit sådan och ledt till det sorgliga resultat, som här i korthet visats, så anser jag mig äfven här ega befogenhet att framställa den frågan, om frihandelssystemet kan anses vidare duga att läggas till grund för statshushållningen, och om icke en systemförändring således äfven ur statsverkets synpunkt må anses såsom en nödvändighet.

Jag skulle vidare vilja upptaga till bemötande åtskilligt af hvad som här blifvit sagt, men som jag tror mig finna att man är otålig att komma till slutet, så vill jag blott säga det, att jag lifligt hoppas,

att den systemförändring, jag nämnt, skall vid riksdagen komma till stånd redan i dag eller i morgon, och att regeringen sedermera går Riksdagens önskingar till mötes. Och om så sker, har jag blott till sist en önskan att uttala, som jag gerna vill framställa under form af en förhoppning, nemligen att den nya regeringen måtte med endragt inom sig sjelf samt med kraft och fasthet i sina åtgärder göra allt, hvad på henne beror, för att bereda landet alla de fördelar, som kunna afvinnas det nya systemet. Och om detta sker, och regeringen tillika genom sparsam hushållning och inskränkning af statens skuldsättning ytterligare söker upprätta landet i ekonomiskt hänseende och i öfrigt allvarligt sträfvar för att sätta på sin styrelse en äkta nationel och fosterländsk pregel, så är jag öfvertygad, att alla sanna fosterlands-vänner, till hvad parti de hittills hört, skola med nöje understödja regeringen i dess arbete. Och jag är då äfven förvissad, att de förhoppningar, som uttalades af regeringens främste man, skola blifva en verklighet, nemligen att den enighet skall återställas, som tyvärr en tid varit bruten, men som är så väl behöflig, synnerligast i tider af svårt betryck.

Jag skall för öfrigt blott framställa yrkande på bifall till den föredragna punkten.

Rop hördes nu på proposition.

Herr De Maré: Jag önskar blott få till protokollet antecknad, att jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Ropen på proposition upprepades.

Herr Carlborg: Herr grefve och talman! Mine herrar!

Äfven jag har begärt ordet för att få till protokollet antecknad min ståndpunkt i denna fråga, men jag skall ej länge upptaga kammarens tid.

Det viktigaste skälet, frihandlarne åberopat för afslag å bevillningsutskottets betänkande, är att spanmålstullarne skulle fördyra brödfödan för de fattigare klasserna. Man har, under det agitationens vågor svallade som häftigast, hört sådana uttryck som svält- och brödtullar. Nu har man gifvit dessa tullar en annan benämning: »en progressiv beskattning nedåt». Enligt hvad historien lär oss, har hvarje samhällsklass haft *sin* period af den mest gynnade ställning i landet. En tid var det katolska presterskapet i denna lyckliga belägenhet. Det fick dock afstå från sina förmåner. Under en annan tid åtnjöt ridderskapet och adeln otillbörliga fördelar på de öfriga samhällsklassernas bekostnad. Äfven *deras* tid har varit, och nu äro de ej bättre lottade än andra samhällsklasser i vårt land. Det har funnits en tid, då det varit mycket lätt för medelklassen, för köpmän och andra, att rikta sig hastigt och säkert, äfven de på den lägre samhällsklassens bekostnad.

Dylika oegentligheter hafva dock jemnat ut sig mer och mer. Och enligt min åsigt är i denna stund en vanlig arbetare, som har god helsa och tillfalle till arbetsförtjenst, att räkna till landets lyckligaste medborgare, och bestämdt vida lyckligare, än tusentals skuldsatte småbönder, hvilka hafva den största svårighet att draga sig fram.

Tull på omlagen
spannmål.
(Forts.)

Om nu följden af det nya systemet skulle blifva att brödfödan något fördröjades för arbetaren, så, under förutsättning att min och de med mig liktänkandes uppfattning är riktig, tänker jag att han, den svenske arbetaren, för ett älskadt fosterlands välgång gerna skulle underkasta sig detta offer af en ringa förhöjning i priset för brödfödan, i hvarje fall obetydlig med hänsyn till de fördelar, som, enligt min uppfattning, det förändrade systemet har att erbjuda honom.

Här har talats om idéströmningar, hvilka genomgått menskligheten, utgått från de stora kulturstaterna och spridd sig till de mindre. Så är nog också förhållandet. Till och med i England, frihandels vagga, hafva dessa strömningar, som gå ut på skydd åt eget lands produkter, börjat göra sig gällande. De med utförselpremier gynnade tyska sockerfabrikerna hafva nemligen börjat att med sina produkter så öfversvämma England, att Englands egna med denna industri selsatta arbetare haft mycket svårt att reda sig, och det har varit ifrågasatt en allvarlig protest i syfte att förekomma tysk sockerinförsel till England.

Då det nu rådande systemet i vårt land infördes, var det i följd af den tidsströmning, som då gjorde sig gällande och som kunde vara bra för sin tid. Nu är det också en tidsströmning, ehuru i en annan riktning. Och jag anser det vara oklokt af ett litet land att sätta sig deremot, oklokt af oss att lemna våra hamnar fortfarande öppna för tullfri införsel af utländska varor, hvilka här hemma i eget land kunna produceras. Frihandelsteorien, den må nu vara aldrig så god, gäller dock icke för alla tider eller alla länder. Skulle vi fortfara med samma handelspolitik som hittills och hålla öppen marknaden för öfriga länders produkter, så kan jag ej annat än finna det vara en otillbörlig ridderlighet, som lifligt erinrar om den bekante Don Quixote.

Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Å nyo hördes rop på proposition.

Herr Smith: Då jag begärde ordet, var det endast min afsigt att tillkännagifva min ståndpunkt i den föreliggande frågan och att då, enligt min mening, det svenska jordbruket icke hjälpes genom påläggandet af de föreslagna tullarne, men deremot den svenske arbetaren derigenom i högst väsentlig mån skadas, yrka afslag å den nu föredragna punkten af utskottets betänkande. Nu ber jag dock att få tillägga några ord i anledning af ett yttrande af en af det nya systemets koryfeer på göteborgsbänken. Han förklarade nemligen, att Sverige genom det gamla systemet bringats i en så olycklig ekonomisk ställning, att landet nära nog står på gränsen att blifva ruineradt. Jag vågar påstå alldeles motsatsen. Om man skulle uppställa en fullständig öfversigt öfver våra tillgångar och skulder, skulle resultatet förvisst blifva helt annorlunda. Man kan ju vara af olika mening om hvad som händt och hvad som kommer att hända i nu ifrågavarande hänseende, men hvad vår ekonomiska ställning under det gamla systemet beträffar, kan man åtminstone framlägga obestriddliga bevis för, att vi under detta system gått framåt och icke tillbaka. Den bevisföringen hafva vi framför oss och en hvar kan se den. Hvad det nya systemet kommer att föra

med sig, hafva vi deremot icke sett; och till dess att vi få se det, tror jag att vi böra vänta med vårt omdöme derom. Säkert är, att vi icke höja vår kredit och vårt anseende i utlandet genom att vi här högt förklara att vi äro ruinerade. Det äro vi icke. Jag tror ej heller att det nya systemets målsmän skulle varit så angelägna som nu att få öfvertaga ett ruineradt lands utredning.

Jag yrkar afslag.

Herr Beijer: Jag ber endast att få tillkännagifva, att jag yrkar afslag å utskottets betänkande i förevarande punkt.

Ropen på proposition framträngde åter med ökad styrka.

Herr Kockum: Tiden är så långt framskriden och ropen på proposition så starka, att jag icke länge skall upptaga kammarens tid. Men då det ju heter att den, som tiger, samtycker och det således möjligen skulle kunna anses, att de män, som representera det svenska jordbruket, skulle samtycka till det förslag, som nu föreligger genom att tåga, ber jag att få yttra några ord i frågan. Jag räknar mig till dessa representanter. Jag har aldrig bedrifvit något annat yrke än jordbruk och har icke något annat att lefva på eller taga mig fram med. Jag eger icke ett enda tunnland skog eller en enda bankaktie. Trots detta vill jag dock på det bestämdaste motsätta mig det föreliggande förslaget. Långt ifrån att hjälpa jordbruket, kommer det snarare att stjelpa det. Här talas i betänkandet om att man vill hjälpa jordbruket, men det är icke jordbruket, utan endast qvarnindustrien, som kommer att hjälpas genom de föreslagna tullarne. Under de sista 30 åren, under hvilka det gamla systemet egt bestånd, har svenska jordbruket gjort så stora framsteg, att få länder kunna i det afseendet med oss jämföras. Vi hafva uppdrifvit vår boskapsskötsel, så att vi kunna uppträda i täflan med andra nationer på världsmarknaden. Icke på samma sätt som ett rikt land. Jag erinrar mig hvad en amerikan påstod, nemligen att man i Sverige måste exportera det bästa och och äta sjelf det sämsta, under det att man i Amerika gör tvärtom. Vi importera därför rysk råg och amerikanskt fläsk för att i stället producera ett bättre maltkorn och ett finare smör, som betingar det högsta priset på världsmarknaden. Nu vill man också lägga tull på foderämnena för våra kreatur och kli; härigenom skola vi naturligtvis också svårare kunna bestå i täflan med våra grannar på den engelska smörmarknaden.

Man har här talat om att det tyska jordbruket skulle befinna sig i en så gynsam ställning till följd af sina tullar. Jag håller en tysk landbrukstidning, »Der praktische Landwirth», i min hand; ur denna tidskrift kan hvem som önskar läsa huru man i Tyskland, oakadt sina tullar, anför samma klagomål som i Sverige: landtegendomarnes höga inteckning och fallande pris. Jag för min del anser den tyske jordbrukaren snarare i sämre ställning än den svenske.

Genom dessa tullar på säd och mjöl vilja herrarne hjälpa jordbruket, men herrarne komma derigenom att stjelpa icke blott jordbruket utan äfven inom kort en annan industri, som herrarne dock väl

Tull på omalen
spannmål.
(Forts.)

icke vilja stjelpa, nemligen bagareyrket. Tro herrarne icke att, om vi pålägga tull på spannmål och mjöl, de danska bagarne skola få stor afsättning på skänka sidan. Med kännedom om deras företagsamhet och den energi och kraft de utveckla, är jag öfvertygad om, att de komma att uppträda täflande med oss, och då blifva vi snart tvungna att sätta tull äfven på bröd. Ty vi skola icke föreställa oss att det är producenten, som betalar tullen. Af egen erfarenhet vet jag, att jag, då jag köpt något i utlandet, aldrig kunnat förmå producenten att betala tullen, utan jag har alltid fått betala den själf.

Herrarne vilja nu få bort det gamla systemet och utbyta det mot ett nytt. Mätte blott icke den, som en gång kommer att skriva det svenska jordbrukets historia för denna tid, komma att uttala den domen, att det år 1888 fans en riksdagsmajoritet, som med konstlade medel ville gynna qvarnindustrien, men att derigenom det svenska jordbruket bringades tillbaka till sin gamla ståndpunkt, boskapsskötseln försumrades för att öka spanmålsodlingen och jorden blef derigenom utsugen. Jag önskar att jag måtte misstaga mig, men hyser tyvärr icke i detta afseende någon förhoppning.

Jag yrkar afslag, så väl å den nu föredragna punkten som å alla öfriga punkter i utskottets betänkande.

Äfven detta anförande efterföljdes af rop på proposition.

Herr Sandberg: Jag har begärt ordet endast för att offentligen förklara, att jag anser de i utskottets betänkande föreslagna tullsatserna å omalen och malen spannmål vara för lågt tilltagna, för att kunna bereda idkarne af vår modernäring det skydd, de behöfva. För att vinna detta mål erfordras, enligt min åsigt, tullsatser, som närma sig de af tyska riksdagen förra året beslutade. Om, såsom sannolikt är, utskottets betänkande nu bifalles, förutser jag, att redan nästa riksdag yrkanden på förhöjda tullsatser komma att framställas, hvaraf nya strider föranledas, som kunnat undvikas, om man från början antagit sådana tullsatser, att jordbrukarne dermed under en längre tid kunnat vara tillfredsställda. Under för handen varande förhållanden vågar jag dock icke att framställa något särskildt yrkande, utan anser mig pligtig att rösta för bifall till den föredragna punkten i utskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet hemställt, dels afslag derå, äfvensom att, med anledning af derom tillika framställd anhållan, propositioner komme att göras särskildt beträffande hvart och ett af de i denna punkt omnämnda slag af spannmål.

Herr grefven och talmannen gjorde derefter propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt i afseende på artikeln råg och sedan på afslag derå, samt förklarade, efter att hafva upprepat propositionen på bifall till utskottets ifrågavarande hemställan, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, *Tull på omalen spanmål.*
justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse: (Forts.)

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet i 1:sta punkten af sitt betänkande n:o 1 hemställt i afseende på artikeln *råg*, röstar,

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan i denna del.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 59.

Vid sedermera i enlighet med de under öfverläggningen gjorda yrkandena framställda särskilda propositioner beträffande hvad bevillningsutskottet i förevarande punkt hemställt i afseende på hvart och ett af öfriga der omförmälda slag af omalen spanmål utom råg bifölls allt hvad utskottet i dessa hänseenden föreslagit.

Som tiden var temligen långt framskriden, uppsköts den fortsatta behandlingen af förevarande betänkande till aftonsammanträdet.

Herr Themptander yttrade: Jag har icke ansett nödigt att förlänga diskussionen i en fråga, hvilken blifvit så fullständigt belyst och utredd från den sida jag tillhör och i hvilken jag för öfrigt förut haft många tillfällen att utveckla min åsigt. Jag ber därför endast att till kammarens protokoll få nedlägga min protest mot det nyss fattade beslutet, hvilket, om det än för en tid kan på vissa håll skänka fördelar, dock icke kan undgå att i längden och för landet i dess helhet verka ekonomiskt skadligt, på samma gång det ur skattesynpunkt är, lindrigt taladt, i högsta grad oegentligt och derjemte egnadt att väcka allvarliga bekymmer hos en hvar, som har blicken öppen för denna frågas viktiga politiska och sociala sida — en synpunkt äfven den, enligt min tanke, värd fosterlandsvännens behjertande.

Herrar *Carlheim-Gyllensköld* och *Holm* anmälde reservation emot det nyss fattade beslutet om tull på omalen spanmål.

Upplästes en skrifvelse af följande lydelse:

Till Talmannen i Riksdagens Första Kammare.

Till följd af min utnämning till statsminister, anhåller jag att få afsäga mig ledamotskapet i talmanskonferensen.

Stockholm den 8 februari 1888.

Gillis Bildt.

På gjord proposition biföll kammaren denna anhållan.

Herr grefven och talmannen yttrade derefter att han finge föreslå det kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa lördag, företaga val af:

1:o) en ledamot i talmanskonferensen efter hans excellens friherre Bildt;

2:o) en ledamot i konstitutionsutskottet efter numera statsrådet herr Wennerberg;

3:o) en ledamot i statsutskottet efter numera statsrådet friherre von Essen, Fredrik; samt

4:o) en ledamot i lagutskottet efter numera statsrådet herr Bergström.

Detta förslag antogs, hvarefter kammaren åtskildes kl. 3,34 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.